

خطی

کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی

۱۷۲۹۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

کتاب مجله شرح ضلالت الایاب، باب در علم

مؤلف حاج حسین نیری، محمد طبعی و

مترجم

۱۷۲۹۲

شماره قفسه

جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت کتاب

۲۰۸۴۵۷

- ۱
- ۱
- ۲
- ۳
- ۳
- ۵
- ۶
- ۸
- ۸
- ۹
- ۱۰
- ۱۱
- ۱۲
- ۱۳
- ۳۱
- ۵۱
- ۶۱
- ۸۱
- ۸۱
- ۹۱
- ۹۰
- ۹۱
- ۹۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

کتاب: تجرید شرح علامه اقبال، پانزدهم در علم
مؤلف: حاج حسین یزدی، محمد حبیبی و ...

مترجم:

شماره قفسه: ۱۷۶۹۲

جمهوری اسلامی ایران

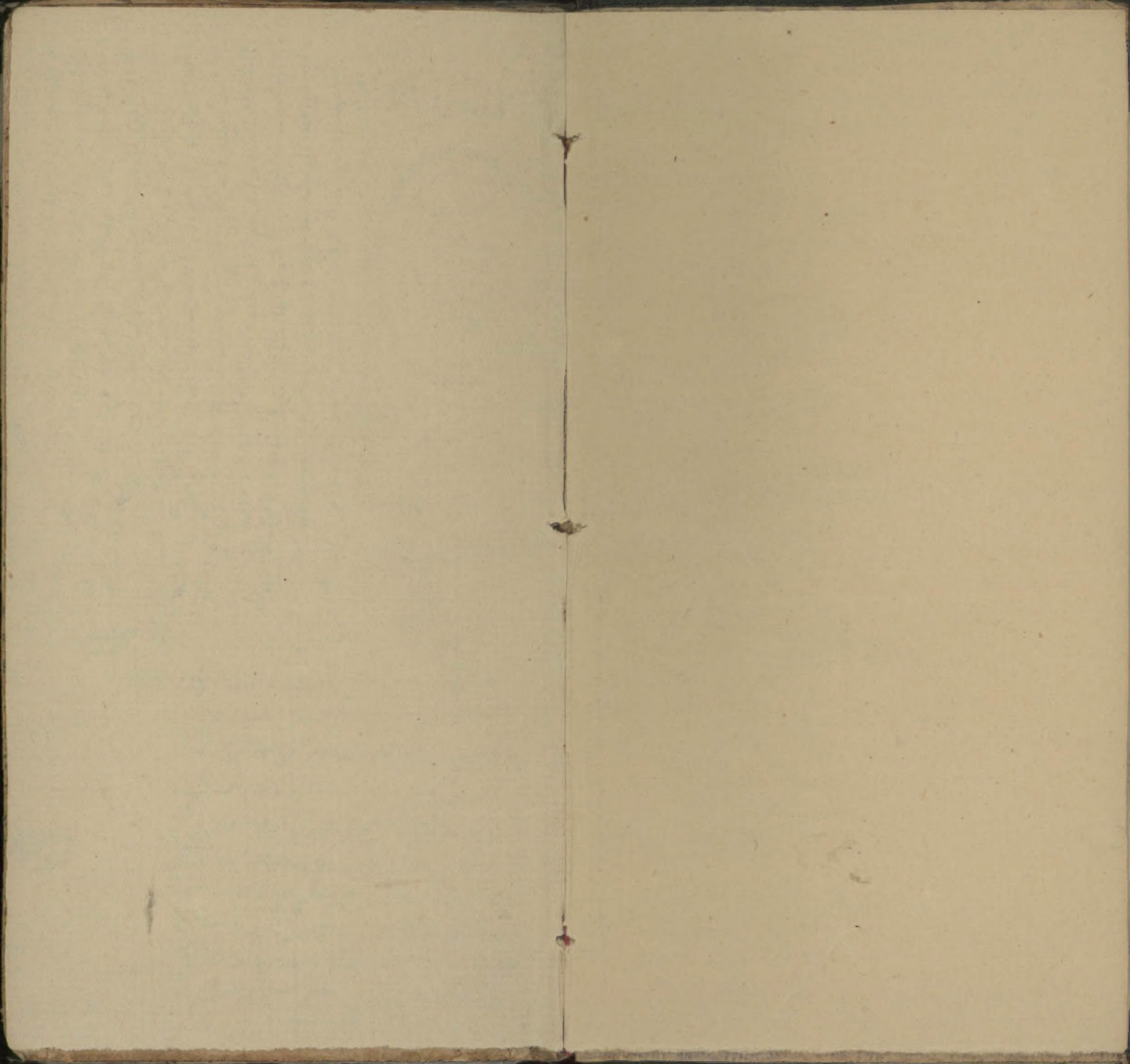
سازمان اسناد و کتابخانه ملی

۲۰۸۴۵۷

۱۷۲۹۲
—
۲۰۸ ۵۵۷

A circular library stamp with Arabic calligraphy, likely from the National Library of the Islamic Republic of Iran. The stamp is purple and features a scalloped border. The text inside is in a stylized calligraphic script, possibly reading "کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران" (National Library of the Islamic Republic of Iran).

بسم الله الرحمن الرحيم
الحسنة ايها الاخ الاعز الافضل الذي انزلي اليه والاشهد
ذو الانظار الدقيق والاشكال العميقة والطبيعة الوفاة
والسبح والثناء وبقا اود عنه فبهذا الشرح من الغوايا الكثر
العوايد برفاق الاحباب عن فاني وبقائه لم تكن في
الخيال وفكره الذي يحيا لارتقاء ارفع معاني الحال
وتشبه جميع الامم بالمال وكتبه هذه الاحرف مؤلفين
أقبل الاقام بهاء الدين محمد العالبي على الله عنه طمنا
من الاخ عليه الله اجازي في ما يقع عليه من الهوى باعسائه
حق الدواء بالمعزة لشام الاجابة اليها لعارف وحج
الاجابة في شهر الثمان المعظم سنة اثنين وعشرين بعد
الاله

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الواحد الاحد الفرد الواحد
 الصمد الذي لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا
 احد والصلوة والسلام على الرسول والوفى
 ذوق الزهر والبول والادها **احمد** عشر الى
 يوم الحساب والحشر **وبعد** يقول ضعف
 خلق الله واحوجهم الى عذرات ربهم **سعد**
 حامى حسين بن عيناث الدين منصور اليزيدي
 لما مات الحساب على ابيك اذ لم يخف عنه احد
 من الانام منصور صاحب العلوم والعلماء العظام

التي تولى حرمها من جبالها
 والبول لقيه فاطمته بنت
 سوزلا لا تقطع على المشاء
 فضلا ودينا وحياي
 وشيا وسيت مريح عتقولا
 ايضا لا تقطع عن الرجال
 واحضنا بها طاعة الله
 محمد

وكانت اوصافه بغيره من اجله الحساب شيئا ولا
 للعلماء من المحققين والصواب كاشفا اسرار
 المتقدمين افضل العلماء المتأخرين اكل الفضلاء
 المجتهدين قدوة المحققين حاتم المجتهدين من هو متقى
 كالشمس عن التعريف والكمال شرة كماله غير محتاج الى
 التوضيح اعني استناد البشر العقل الواحد عشر الشيخ
 بهاء الدين محمد دام الله ظلاله على المجلس
 ثم اذعن عن سائر الكتب المستنفة في هذا العلم
 وشا في الترتيب وكثرة المعاني وجازة الاقلام
 والتركيب فدا في ذلك ومنه حصة حفرة المستنق
 فلهذا العلة والما من جملة المستنقين بقرائنها الجات الكتب بها
 من كتابها الى المسعاب ويكشف عاني الكتاب فلما
 كنت صغارا في ذلك المنزل مع جد ابي راجع لعلته البلاد
 لمن كان سلطنة سليمان المؤيد حيا سلطنة مع البراني
 اعني الخاقاني الاعظم ما كان قاضيا بسلامة الامم باسطها
 العدل والامن والامن في العالم عجايب لم يسمع احد
 من آدم مرقع اسود لعدله والامن في حوزة سائر الجوار
 الا عتسا في حيا لواء الولاية في الاوقاف والكرسي السلطنة
 والاشرف المؤيد بالسيادة الربانية والموفق بالشفاعة الساجدة
 عليهم السلام في مقادير السلطنة والاشرفية المظفر على
 بالعبادات الاحدية المؤيد بالاخلاق الملكية والسياسة الجودية ناصر

التي تولى حرمها من جبالها
 والبول لقيه فاطمته بنت
 سوزلا لا تقطع على المشاء
 فضلا ودينا وحياي
 وشيا وسيت مريح عتقولا
 ايضا لا تقطع عن الرجال
 واحضنا بها طاعة الله
 محمد

موسسین

(Faint handwritten notes in Arabic script at the bottom of the page.)

۲

وان كان في المرتبة الباقية واحدا او صفوا او نصف
المحيط بغيره اي نحو الواحد او الصف فان انتهت المرتبة
الى المرسه الاولى او نصفها فيبدا من كسر فضع اب له
اي بغير صورة النصف تحت ما في المرسه الاولى ان كان واحد
او ثلث الصحيح من نفسه ان كان اربعة او صورة لثلث النصف
الذي يد اربعه من البيا وكذا
براءت بالثانيه ووضعت الاربعه كما وضعت السبعه
ووضعت الصحيح من نفسه وهو العله كما وضعت كسر
ثم وضعت الثلثه ووضعت تحتها المحيط بالواحد تحتها
وحفظت بغيره ووضعت تحتها الصف ووضعت الصحيح
من نصف الثلثه وهو الواحد كما وضعت كسر تحتها
ووضعت بالواحد وحفظت نصف الواحد في وقتها
على نصف العله صار ستة ونقفا وضعت السبعه
الثلثه والنصف في الست وكذا في عمل التثنيه ان
منها ثلثي السبعه وحي كما في المحيط والاثبات راسا
للمجدول الذي عدده سطره الطوله عشرة مفردات
العدد الذي ارادت تنصفه وعلى النصف الذي
براه من اليمين على هذه الصورة
بدأت بالاربعه ووضعت الالهي
تحتها ووضعت للكسر ثم نصفها
ووضعت الالهي عنها وفردت كسر على الالفين

١٢٩٥٣
١٢٢٢
٤١

ووضعت السبعه تحتها محيطا ووضعت الثلثه تحتها
الثلثه ووضعت الواحد تحتها ووضعت على الثلثه وحفظت
الثلثه تحتها بعد المحيط ثم تحت الواحد ووضعت نصفه على الواحد
الذي تحت الثلثه ووضعت الست تحتها بعد المحيط فحفظت المحيط
العهده حاسه الآف وثلاث مائتين وست وعشرين والالهي
الى اثنان صواب على النصف وخطاه بتضعيفه ان
النصف واحد من ان الجميع من نصفه ان النصف
فان ضاعف به ان اثنان من ان نصفه فاعطاه الزمان
وافقه فاعطاه صوابا كالمثلث في عمل
التقريب ان كثر المقصود من المقصود من لهما حتى يبين كل واحد من
ونه ابا ليز ويضع كل صورة من المقصود من لهما الى محاذها
تلك الصورة من المقصود من لهما ان لم يكن محيطا لهما
فان لم يكن محيطا لهما فضعها في الصورة من لهما فضعها في
المحيط المقصود من لهما فضعها في الصورة من لهما
فان لم يكن محيطا لهما فضعها في الصورة من لهما
وهو عشرة فالتسعة الى المحاذ ووضعت الصورة من لهما
ذلك الواحد ووضعت البيا من العشرة بعد النقصان اجماله
ان كان المحاذ من صف الواحد او واحد او قد رفع او مع المحاذ جميعا
او اثنان بعد لهما الواحد ان كان غيرهما تحت المحيط الموضعي
فان لم يكن محيطا لهما فضعها في الصورة من لهما فضعها في
واحد من لهما فضعها في الصورة من لهما فضعها في
بالنسبة الى العله فضعها في العله من لهما الى واحد

البند وان واحد هو المقرب غالباً الى
 من القرب وهو العلى ٢ ما في التعريفات
 ونحوه وهو كحاصل عدد لسه المرفوع
 الواحد الى المقرب الا في بعض احوال
 نسبة الى المقرب بين كسبة المقرب الى الواحد
 من العلى ٢ اذ الرتبة العشرة في الاربعة يكون الى اصل
 اثني عشر لان نسبة العشرة اليه كسبة الواحد الى الاربعة
 او نسبة الى العشرة كسبة الاربعة الى الواحد في الكور
 اذ اخرجت العشرة في القرب يكون الى اصل سبعة
 على ما سلف والنسبة مكتبة تحصل مقدار او عدد كسبة
 الى مثله مثلاً اذ اقمنا الواحد الى اثنين وهو كسبة
 نفسها لهما بالمثل في كسبة لهما فنما فنحذف واحد المقرب
 فزاتهم في يتلزم الدور والجواب ان المقرب ذات
 المقرب مع قطع النظر عن عروفي المقربية له فكانه
 قال قرب عدد ٢ عدد هو كحاصل عدد ثلث نسبة احد
 العدد الى اليه كسبة الواحد الى العدد الآخر ولا يجد
 ان لا يقدم دام طلة العالي ترتيباً آخر للقرب
 وان كان اخص من هذا التعريف فهو معلوم من حيث
 هو وفي المقرب المقربية له بالتعريف السابقة كما
 و اطلاق المقرب بين علم المقرب
 اما على سبيل التفسير او على سبيل التعريف
 فعدد كقرب الآخرة ومن

يعلم ان الواحد لا تأثير له من القرب اي كعدد قرب الواحد
 او قرب الواحد فيه كان الى اصل عدد كعدد معين
 او نسبة الواحد الى الواحد نسبة المثل الى اصل القرب
 يجب ان يكون مساوياً بالمقرب وبالاتم بمسألة
 المثل وهو اي المقرب لسه العشرة مفرد اي هو عدد
 مفرد في عدد آخر او قرب عدد مفرد في عدد مقرب
 العدد المكون المقرب ما يقع في مرتبة واحدة كالاثني
 والتسعين وعشرة الآف والعدد المركب يتبع في
 مرتبته او ان يزيد كما قد عرفت فاحسب اجزائها وهو
 الواحد في مرتبة الآف والبعين الآف وهو العشرة
 في مرتبة العشرات وكما سلف في العشرة وعشرين او
 اي قرب عدد مركب في عدد مركب في الاول اي قرب
 المقرب في المقرب اما اذا داي قرب آفا في آفا
 او قرب آفا في عر ما اي عر الآفا او عر ما اي عر
 غير في عر ما اما الاول اي قرب الآفا في الآفا
 حصول حاصل قرب الاثنين في عدد ومعه العشرة
 فيه مجموع زائدة على معه وان رتبة معه العشرة
 والحقته فيه مجموع زائدة على ضعف معه العشرة
 بعد احد كل واحد من آفا في عر العشرة والمقرب
 من المذكور وان كان ما حاصل قرب عر الآفا
 في عر ما انما كثر العشرة والسه فثلاثة
 وعشرون وفي السبعة اثنان واربعون واثنتان

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

من القرب والبعث من بينه ومن اعظم المراتب من اعداء
 يقربونه في اعظم المراتب من التفرغ فما بينه الى ان
 ضربوه في جميعهم يقربون ما يلي اعظم المراتب من الاول
 في جميع مراتب الاخر وبهذا ليس هو واجب بل لا يتواءم
 من ان يكون يكون جميعها هي قرب اربعة في فائين عشرة
 وعشرين فقلت المقربون الى مفردة في ما لا اربعة
 والعشرة هي المقربون في المفردة في المائتان
 والعشرون والعشرة ففربت العشرة في المائتين
 وحصل الفان ثم في العشرين حصل ما كان في العشرة
 وحصل ثلثون ففرت ما كان في الفين وما تنفي في العشرة
 ثم قربت الاربعين في المائتين فحصل ثمانمائة في
 في العشرين وحصل ثمانون ثم في العشرة وحصل الالف
 محب هذه الحاصل من الحاصل الاول وحصل
 ثلثة الالف ومائة وثمانون وعشرون والمقرب
 قواعد لطيفة تقي على استخراج مطالب شريفة
 ذكره ام طه الله اعني عشرة قاعدة فاعده وما
 بين خمسة والعشرة اي في قرب كل واحد من
 بينهما في الاخر فذكره ما على الحاصل وان اردت
 ان تعرف ما بين عدة الحليته من شرط اهل المقرب
 عشرات وتوصل من الحاصل من السط مائة
 اي حاصل قرب الف من السط وحصل العشرة

على المقرب والبعث من بينه ومن اعظم المراتب من اعداء
 يقربونه في اعظم المراتب من التفرغ فما بينه الى ان
 ضربوه في جميعهم يقربون ما يلي اعظم المراتب من الاول
 في جميع مراتب الاخر وبهذا ليس هو واجب بل لا يتواءم
 من ان يكون يكون جميعها هي قرب اربعة في فائين عشرة
 وعشرين فقلت المقربون الى مفردة في ما لا اربعة
 والعشرة هي المقربون في المفردة في المائتان
 والعشرون والعشرة ففربت العشرة في المائتين
 وحصل الفان ثم في العشرين حصل ما كان في العشرة
 وحصل ثلثون ففرت ما كان في الفين وما تنفي في العشرة
 ثم قربت الاربعين في المائتين فحصل ثمانمائة في
 في العشرين وحصل ثمانون ثم في العشرة وحصل الالف
 محب هذه الحاصل من الحاصل الاول وحصل
 ثلثة الالف ومائة وثمانون وعشرون والمقرب
 قواعد لطيفة تقي على استخراج مطالب شريفة
 ذكره ام طه الله اعني عشرة قاعدة فاعده وما
 بين خمسة والعشرة اي في قرب كل واحد من
 بينهما في الاخر فذكره ما على الحاصل وان اردت
 ان تعرف ما بين عدة الحليته من شرط اهل المقرب
 عشرات وتوصل من الحاصل من السط مائة
 اي حاصل قرب الف من السط وحصل العشرة

من ضرب ما من العشرة والعشرين في مائة العشرة مائة تقرب
 الاحاد والجمع العشرة في عدة العشرة السبع المفعول
 الاكثر واحد او زائد ويرد الى اصل على ذلك المفعول
 وسط المجمع عشرات وترد عليه مفعول الاحاد من الاحاد
 قاعدة كل عدد تقرب من خمسة عشر او مائة وخمسين او
 من الف وخمسة مائة فترد عليه اي على ذلك العدد لنفسه و
 اربطه الى اصل من جمع العدد مع العشر عشرات او اربعة
 فترد من خمسة عشر او مائة اذا اردت فترد في مائة وخمسين
 او الف اذا اردت فترد من الف وخمسة مائة وخمسين
 مائة ان كان الف مائة من كسر نصف مائة اذت للجمع
 مائة اربعة وعشرون مائة اذت فترد من خمسة
 عشر زدت على الاربعة والعشرين نصفها مائة
 وخمسين وثلثها عشرات من الجواب مائة وستون
 او ثمانية وعشرون مائة اذت فترد من مائة و
 خمسين زدت على الخمسة والعشرين ثلثها مائة
 وخمسين ونصفها مائة السبعة والثلث مائة واثنتي
 نصف مائة مائة الجواب مائة الف وستمائة
 وخمسون او ثمانية وعشرون مائة اذت فترد
 من الف وستمائة زدت على السبع والعشرين
 نصفها مائة مائة وثلثي ثلثها مائة الف مائة
 تسعة وثلثها الف قاعدة في ضرب ما بين

م

سنة

العشرين والمائة مائة وت عدة عشرات سواء كانت
 آحاد او لا بقية اي لعين ما بينهما من بعض مائة اذ
 احدا اي احد المفعول بين على المفعول الاكثر وثلث
 من عدة مائة العشرة التي في احد المفعول بين وسط المجمع
 من الفرب عشرات ويرد عليه اي على المفعول مفعول
 الاحاد وثلثها مائة وعشرون مائة اذت فترد من
 ثمانية وعشرون زدت احدا واحدا على الاكثر مائة
 وعشرين مائة مائة العشرة والعشرين في الالف مائة
 عدة مائة العشرة حصل مائة وعشرون وثلثها مائة
 والثلث عشرات مائة مائة مائة وستين وثلثها
 الف اي زدت على المائة مائة مائة مفعول الاحاد
 والالف مائة مائة مائة مائة مائة وستون
 وهو الف قاعدة مائة اي من ضرب ما احلف عدة
 عشرات سواء احلف آحاده او مائة مائة مائة
 والالف ضرب عدة عشرات المفعول الاقل في المجمع
 المفعول الاكثر ويرد عليه اي على اصل من الفرب
 مفعول الاحاد المفعول الاقل في عدة عشرات
 المفعول الاكثر وثلثها مائة مائة مائة وثلثها
 مفعول الاحاد والالف مائة مائة مائة وعشرون
 مائة او اربعة مائة مائة اربعة والثلث مائة
 عدة عشرات الاقل مائة مائة مائة مائة

والآحاد

حاصل ثمانية وستون فرد على الثمانية والستين ثلثه من مفرد
احاد الاقل في عدة عشرات الاكثر حادرت سبعة
وسبعين والبطها عشرات حادرت سبعائة وسبعين
واضعف الى السبعائة والسبعين الى عشرة يعني مفروب الآ
في الآحاد حصل سبعائة وثمانون وثمانون وهو المخطو
لك ان تفرز تلك القاعدة على وجه سبيل عتبات
عدة عشر انة بان تحول تقرب عدة عشرات غير الاكثر
من مجموع الآخر ويزد عليه مفروب اتحاد غير الاكثر في
عدة عشرات الآخر وتوسط المجمع عشرات والستين
ايه مفروب الآحاد والآحاد مفروب مئة وعشرين
من مئة وعشرين الفرب الاثنى مئة وعشرين حصل
ثمانون ويزد عليه مفروب المئة في الالف حادرت
سنة وخمسين والبطها عشرات حادرت ثمانية وستين
ويزد عليه مفروب الآحاد والآحاد حصل ثمانية وستين
وسبعون وهو المخطو عدة كل عدد من مائة فليكن
عشر مائة يعني نصف مجموعها عدد مفروب مئة ويزد
احد مائة في الآحاد مجموعها ولفرب نصف المجمع وربع
ولسقط من الماهل من الفرب مفروب نصف
المعاصل بينهما من مئة مائة اربعة وعشرون اربعة
فربها من مئة وثلثي اجمعها حصل ستون والفرب
نصفه في مئة حصل ثمانية فاستط من السبعائة

مفروب نصف المعاصل بينهما وهو الست في مئة اربعة
وسبعين من ثمانية واربعه وستون وهو المخطو اعلم
ان هذه القاعدة تجري في كل عدد من مائة فليكن مائة
في الروضة والوردية لكن اذا لم يكن اذ نصف مجموعها مائة
فدكمناج الى الآحاد الكثرة وبقير الصعب في القاعدة العا
فذا فحقها بالعدد من الدس نصف مجموعها مائة وثمان
عشرة قد سبيل الفرب بان تنب اعد المعروبي
الى اول اعداد مرتبة ترتب الآحاد والعشرات والمئات
الى عشرة ذلك مائة واحد ملك السمة من المفروب الآ
وسط المائة والصحيح من مفروب المئة وسط
المئة مئة اي على طرف المائة والصحيح فان كان المئة
ربعا مثلا وسط من مئة ربح انفسوب المئة مائة
وعشرون اردت ضربها في اشر عشر مائة الى
اول اعداد مرتبة مائة اي المائة بالربح مائة مئة
المنب مع الاشر عشر وهو السمة وسط الربح مائة
عالي ارب مائة او اردت ضربها في مئة عشر وربعها
ثلاثة وربع تربط المئة مائة والربح مئة وعشري
عالي ارب مائة مئة وعشرون قاعدة مئة
على اشر مئة سبيل الفرب بان تضعف احدى
مرة مضاعفا وتضعف الآحاد بعدة ذلك ففرب
ما مائة مائة احدى مائة مائة مائة مائة مائة

عشرة من عشرة فلو ضعفنا الاولين
 ونصف الثاني كذلك ليخرج الى ضرب اربعة من ثمانية
 وهو اظهر تبصرة فان كثر المرات وافهم المجهود
 او قل كثرها وتثقيت العمل وكثر وثقت خطي
 هو اصل ما استغن من الاستغناء بقاها
 ضرب عدد مزد فر عدد مركب فارسمها الى المراتب
 التي في المركب ثم ضرب المزد ونصرتهم في المراتب
 مرتبة بالمرس الاول في المركب وارسمها على اصل
 تحتها اي تحت المرس الاول واحفظ العشرة التي
 عشرات التي حصل ان كان معه عشرات اقل من
 اي بعد العشرة لتزيد بها اي الاضافة على اصل
 ما بعد اي ما بعد المرس الاول ان كان بعد عدد واحد
 وان كان ما بعد اثنى عشر اصبحت عدة العشرات
 اي عشرات التي حصل بحسب اي تحت العشرة وان لم
 يحصل في احدى المراتب اقل من عشرة انقطع
 ولم يكن معك عدة العشرات اي اجملة المرس
 السابقة وضع منها المركب على المرس ما مضى
 لكل عشرة واحد لتتعل به اي بالمحفوظ ما مضى
 اي لتزيد على حاصل ضرب ما بعد ما مضى
 المزد فنضرب اطلاق الفرب منها كذا
 ضروا الحاصل وان لم يكن معك عدة العشرات

في

والا فاسم عدتها كنه وان كان مع المزد والمفرد
 اصنافا فارسمها اي على الاصناف من عين سطحها
 اي على اصل من الفرب فانما مع على الاصناف
 في نحو الخط منها خمسة اردنا ضربها في هذا العدد
 ٢٢٥ ٢٢٥ ضربها في السبعة وحصل خمسة عشر
 خمسة وحفظنا العشرة واحدا ثم ضربنا ما والا
 حصل عشرون رتبنا بها الواحد المحفوظ وحفظنا
 العشرة ورتبنا بها تحت العشرة ضربنا ما والا
 وحصل عشرة رتبنا بها الواحد المحفوظ ورتبنا بعد

٢٢٥ ٢٢٥
 ٣١٥ ٢١٥

على سطحها اصل المسطر عشرون مائة على كذا
 ١٥٥ ٢١٥ ٣١٥ وان كان ضرب المركب و عدد
 مركب فالطريق فيه كثر كالتسوية وضرب الوحد
 ونسب الفرب بالطول اربعة وهو ان وضع
 المفرد بان طول المراتب تحت يكون الا
 كالعشرات والعشرات كالمئات وهكذا
 الاولى ان يكون اعلى المراتب منها ومن تحتها
 بين السطرين فرقة تسع العشر بقراب المراتب
 المقروبة وواحد والعشر اربع المقروبة منها
 ونسبت التي اصل الفوق اربعة بازا مرتبة المقروبة

رتبنا بها واحد
 رتبنا بها واحد

عدد

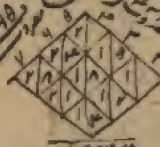
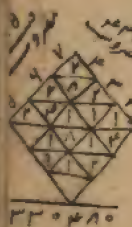

وبإدارة حضرت السند والاشيخ

وذكرنا في المقدمة ونبذة صورة العمل
وان كان 2 من الاحاد او
الاحاد والعشرات والئات
ويكون الرتبة المتواصلة

۴۷۱

آله و عیون خالص علی القلوب قمر المراج المثلث
 المربعان بوقیه یکن احدی الزوايا الاربع بحاسبه والاخری
 فوق حاسبه واحدی الاخرین معنی والاخری سیر صفت المربعان
 الی مثلث کخط حاسبه لا ولین لیکون السطر طوله الا الاخری
 حکون عرضیه فیصغر المراج او المعین علی الخط الغامض الذکر کحاسبه
 اخذی کلله در سطره و نه در صورتها
 والاخری یکن حاسبه روا حاسبه الی الخ
 وایضا یکن من صغار المربعان حاسبه

[illegible]

والا فطلب عدد الاضرب المعلوم بها والمعلوم من القيمة
مكمل المربع كما تعلم من موضعها والاضرب المربع الى المربع وخرج
العدد الى السورين والعدد منها انما العدد المعلوم ان يطلب
الاضرب من المعلوم عليه وفي اي صل من المربع المعلوم او
بعض اي صل من اي صل المعلوم على المعلوم فارب واه الي
ان يكون اي صل المعلوم فالمعلوم وجهه خارج القيمة منها اذا
ان المعلوم منها وجهه من غير طلب عدد او ادمت عليه
كان اي صل ما وانما المعلوم من المربع فوجهه او من غير
القيمة وان حصل حاصل من اي صل المعلوم كالمثل المعلوم عليه
فانك ذلك الفصل اي فصل المعلوم على اي صل من المعلوم
الى المعلوم عليه ولا تكن ان جملة السور والعدد واحد ان موه
او ان المعلوم من المربع المعلوم عليه فطلب عليه السور او ان
ان السور السور ان السور الى السور اي صل من السور الى المعلوم
عليه ذلك عدد والمعلوم من اي صل من القيمة فادارت القيمة
وعرض على عشرة من وجه عدد او ادمت عليه كان اي صل
وعرض طلب عدد او ادمت منها كان اي صل المعلوم منها
بما من المربع فوجهه او عرض فاه او ادمت عليه
حصل منها وجهه من اي صل القيمة والعدد من المربع المعلوم
او ادمت منها السور الى السور فاه او ادمت منها السور
او ان السور المعلوم الى السور المعلوم عدد او ادمت منها السور
كان اي صل من المربع المعلوم على السور او ادمت منها السور

حرفه المعلوم على ان اي صل من السور او ادمت منها السور
وكان اي صل من السور او ادمت منها السور او ادمت منها السور
عليه السور المعلوم على السور المعلوم او ادمت منها السور
وان كان السور المعلوم على السور المعلوم او ادمت منها السور
سور او ادمت منها السور او ادمت منها السور او ادمت منها السور
وان كان السور المعلوم على السور المعلوم او ادمت منها السور
سور او ادمت منها السور او ادمت منها السور او ادمت منها السور
ان السور المعلوم على السور المعلوم او ادمت منها السور
او ادمت منها السور او ادمت منها السور او ادمت منها السور
فانك ذلك الفصل اي فصل المعلوم على اي صل من المعلوم
الى المعلوم عليه ولا تكن ان جملة السور والعدد واحد ان موه
او ان المعلوم من المربع المعلوم عليه فطلب عليه السور او ان
ان السور السور ان السور الى السور اي صل من السور الى المعلوم
عليه ذلك عدد والمعلوم من اي صل من القيمة فادارت القيمة
وعرض على عشرة من وجه عدد او ادمت عليه كان اي صل
وعرض طلب عدد او ادمت منها كان اي صل المعلوم منها
بما من المربع فوجهه او عرض فاه او ادمت عليه
حصل منها وجهه من اي صل القيمة والعدد من المربع المعلوم
او ادمت منها السور الى السور فاه او ادمت منها السور
او ان السور المعلوم الى السور المعلوم عدد او ادمت منها السور
كان اي صل من المربع المعلوم على السور او ادمت منها السور

	V	G	-	2	0	2	-
V	R	H	P	r		Q	2
q	Q	H	R				Q

في استخراج العدد المطلوب في قسمين
 الاشارة جذرا وهو العدد حاصل لما كان
 من اصله الخ عدد احدى اقسام المنزلة في السبعين
 شمس في الحساب قال دام ظل العالي في السبعين
 وقد يطلق على ما في الكتاب وهو المقابلة بين
 كبر الضاد وفتح اللام وسكونها واحدا في
 والمانف العدد في الكتاب فان اهلها سبع
 المسط بالسطح ذات البروايا اصلها في
 ضرب احد اصلا في بعض فلو علم له المدة ورواها
 الفيز واما الاشارة بطلق الفضل على
 ان المربع بطلق على المدة ورواها سبعين
 فان المطلوب من بعض لما كان في السبعين
 الذي هو اعداد عام وسبعين كما جعل في
 جذرا من الحسابات ورواها في الكتاب
 شمس به واما في الجبر والمقابلة ومفاهيم
 ط وشم منه عرفا اكثر ولما كان مما جعل في
 فزمنه اولى في المنزلة من به والعدد المطلوب
 هذه ان كان قليلا فاستخرج جذره لا في
 فزمنه ما حل ان كان العدد مضطربا وقد
 ولا في المعنى اذ منها وان كان العدد
 منه اي في ذلك العدد اقرب الجذر
 ال اعداد المنطقة اليه اي في ذلك العدد

في استخراج
 في استخراج
 في استخراج
 في استخراج

انقول وانسب الباقي بعد سقاط اقرب المدة
 الى ضعف جذر المسقط معتر اذ ذلك المصنف
 جذر المسقط مع حاصل النسبة اي السد اب في
 جذر المسقط واحدا هو جذر الاصل
 قال دام ظل العالي في السبعين
 اقرب المدة ورات العاشر بسط متباين واحدا
 نسبة الى مضيق جذر المتعبر زيادة واحدا وهو
 جذر العشرة عشر وسبع تقريب هذا اذا كان
 اولا يمكن ان يكون العدد الاصل جذر عددي
 على الخطوات وان كان العدد المطبوعة
 بحسب التي في كل واحد من الثمات والاربع
 ذلك العدد خلال جدول عدد سطوره الطول
 مفردات ذلك العدد في والعدد المستور
 عرشته اي مرات ذلك العدد في
 نقل اول الاربعة معط وشرك الثانية بلا
 وثالث الثالث وشرك الرابعة وكذا الى
 العلامة الاخره والستة في ذلك لا في
 ومن ثم ستمية بعد في زوج كائين
 اطلب الكثرة في الاعداد اقرب
 اي اصل ما في العلامة الاخره او منه
 ان كان عتيره عدد افنه اي في
 العلامة الاخره واما في اوتق اول

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

طه
 ابراهيم (رحمه الله)
 بها
 كتب
 اى
 فصل
 ال

I	V	A	V
P	P		
R	R		
		1	
		T	Q
		O	9
			V
		4	O
		7	
F			

[illegible]

من النمل والنمل داخل النواحي والنباي كل عدد من غير الواحد
 قبل أو لا قبل المذكورة لا يسمى بالواحد ما كان عليه
 من الأعداد وكل النباي من أنه منذ داخل كل عدد من غير
 أنه آخرى على أن نسب من العدد ومما قيل لأن الواحد
 بعد صرح الأعداد فلو جعل المقسمات لما للواحد لم يقدر
 النسب على أن الوجه اقرب عدم تقصير النسب من تقصير
 فان غاية ما لا بد أن لا يكون بين الواحد وغيره إلا العدد
 وهذا لا يجوز جعل المقسمات لما كان القسم الوارد في النسب
 لا يلزم وروده على كل من أفرادها ولا أن ينسب ما قيل
 أو لا أن ساويا وإنما يكون بحسب الاعتبار والاعتبار
 المعتبر مما كان والأي وان لم يتساويا وح
 لا بد أن يكون احدهما قبل الآخر فان افتقر احدهما الآخر
 فقد احل أن اصطلاحا فان العدد داخل البقية لا يكون
 إلا في النباي ومما نسب كذلك والأي وان لم
 يقين احدهما الآخر فان عددهما عدد ثالث غير الواحد
 والعدد من البقية الأضغ والاصطلاح كون عدد
 احدهما كذا أو هو من الآخر مرة بعد أخرى لم يتحقق
 فخره وان ومما كان الله والآخر الذي هو
 العدد والثالث العاد محو ومما أي من الحروف
 والأي وان لم عددهما ثالث فساكن في النباي وهو
 النساكن والساكن من وهو ظاهر وهو النواحي
 العدد داخل النواحي النباي نسبة الآخر العدد الآخر

على العدد والاصل فان لم يكن من الكسور شيئا فلهذا كان مثلا
معه من العدد من المائة والعشرين فلهذا كان على العشرين
لم يكن شيئا فلهذا كان على العشرين فان كان واحد
مساويا وان كان اكثر من الواحد فلهذا كان على
على الباقي فان لم يكن من الكسور شيئا فلهذا كان على
مساويا وان كان اكثر من الواحد فلهذا كان على
وكذا الى ان يخرج من الكسور شيئا فلهذا كان على
والمعشور عليه الاخر عا ولها مثل اربعة عشر
من المائة والستة والعشرين فلهذا كان على
سبعة عشر فلهذا كان المائة والعشرين عليها
فلهذا كان على السبعة عشر فلهذا كان المائة والعشرين عليها
لم يكن شيئا فلهذا كان على المائة والعشرين
وقد كان اوسى واحد وعشرون فلهذا كان على
من المائة والستة والعشرين فلهذا كان على
بعض عشر فلهذا كان على المائة والعشرين
فلهذا كان على السبعة عشر فلهذا كان المائة والعشرين
بما اقل العدد من واحد الا عددان كان من اثنين
مساويا فلهذا كان على واحد ومساوية لى لا يكون عدد
الواحد بعدد غيره وان كان عوضا من الكسور
وان لم يكن من الكسور شيئا فلهذا كان على
اما من الكسور شيئا فلهذا كان على
الى المخرج وان الكسور السبعة عشر فلهذا كان

وان الكسور من العدد سبعة عشر فلهذا كان على
سبعة عشر فلهذا كان على المائة والعشرين
انما يكون الى مائة وعشرين فلهذا كان على
بعض من اربعة عشر فلهذا كان على المائة والعشرين
والاخر اربعة عشر فلهذا كان على المائة والعشرين
بعضها من بعض كالاخر لانه اربعة عشر فلهذا كان على
نسب الى المخرج اليه نسبة بسيطة بلا واسطة
سبعة كالمثلث ووجه واحد عشر او مكررا واربعة
فان نسب الى المخرج اليه نسبة بسيطة فلهذا كان على
انما كان على المائة والعشرين فلهذا كان على
مساويا الى كسرا آخر وهو ما نسب الى المخرج اليه
بواسطة نسبة كالمثلث سبعة عشر فلهذا كان على
من كسره ونسب جزء من اربعة عشر فلهذا كان على
من كسره او موقوف على كسره ويسمى كسرا
وهو ما نسب الى المخرج اليه نسبة بسيطة
اليه نسبة بسيطة سواء كانت الاجزاء او كالمثلث
من اربعة عشر فلهذا كان على المائة والعشرين
ووجه واحد عشر فلهذا كان على المائة والعشرين
وهذا يسمى كسرا من الكسور فلهذا كان على
انما كان على المائة والعشرين فلهذا كان على
انما كان على المائة والعشرين فلهذا كان على
صحيح انما كان على المائة والعشرين فلهذا كان

وما ذكره الحق رحمه الله
 ظاهر فيها اذا كان الكسر
 الواسع الكسر من الكسر
 وكان عددها كسر عددها
 اقل من عددها كسر عددها
 صحيح وان كان عددها
 على كسر عددها كسر عددها
 فهو كسر عددها كسر عددها
 فالجواب ان كسر عددها
 هو المظبوط وان كان
 الكسر راتق اربعين او
 وقد ذكرنا طريق احد
 او مضيقه ان يكون
 وقسم عددها بالاصل
 مضيقه ان زاد عددها
 المشرى مضيقه فالجواب
 صحيحا صحيحا والباقي
 فكل الصحيح من هذه
 وان مضيقه عددها
 هو المظبوط وان كان
 الاصل مضيقه الكسر
 كان المضيق زوجا ان
 الكسر راتق اربعين او
 وقد ذكرنا طريق احد
 او مضيقه ان يكون
 وقسم عددها بالاصل
 مضيقه ان زاد عددها
 المشرى مضيقه فالجواب
 صحيحا صحيحا والباقي
 فكل الصحيح من هذه
 وان مضيقه عددها
 هو المظبوط وان كان
 الاصل مضيقه الكسر
 كان المضيق زوجا ان

واما ان كان الكسر
 الواسع الكسر من الكسر
 وكان عددها كسر عددها
 اقل من عددها كسر عددها
 صحيح وان كان عددها
 على كسر عددها كسر عددها
 فهو كسر عددها كسر عددها
 فالجواب ان كسر عددها
 هو المظبوط وان كان
 الكسر راتق اربعين او
 وقد ذكرنا طريق احد
 او مضيقه ان يكون
 وقسم عددها بالاصل
 مضيقه ان زاد عددها
 المشرى مضيقه فالجواب
 صحيحا صحيحا والباقي
 فكل الصحيح من هذه
 وان مضيقه عددها
 هو المظبوط وان كان
 الاصل مضيقه الكسر
 كان المضيق زوجا ان

الكسر
 المضيق
 المظبوط

والقد نظرت فما وجدت هدية
أمدى اليك سوى الدعا الصالح

فعلته وعلى الألة قوله
وقرنته لك بالثناء الفالح

الحمد لله الذي
أمدني اليك
بالدعا الصالح
والثناء الفالح
والقرنته لك
بالثناء الفالح

الحمد لله الذي
أمدني اليك
بالدعا الصالح
والثناء الفالح
والقرنته لك
بالثناء الفالح

[illegible]

از سید اله و بنو اجلان
بجز علی بن فاطم از شیخ
ص ۳۱
حصول

[illegible]

[illegible]

۱۳۰

[illegible]

Handwritten text in Arabic script, likely a manuscript page. The text is dense and appears to be a list or a detailed account, possibly related to the 'Fihrist' mentioned in the caption. The script is cursive and fills the page.

اشنان و ضعیف وزید
علی مصری

السبعة جواب وهو المسمى قد زبد على نصفه والواحد ارام وعلى الوجه الذي يبلغ
 عشر من نصف الماروم على السبعة عشر لانه نصف الماروم عشرة وثمان
 على النصف من اربع وثمانين فلهذا ارام والواحد السبع وهو الجواب
الباب السادس في الساعات والوقوع والصور **عشرة** في الساعات
 استعلام في ان الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 خطأ او اسما لشيء كان على او اسما لشيء كان على او اسما لشيء كان على او اسما لشيء كان على
 وهو الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 اطلق الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 وهو معروف وغير متكرر ولا في الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 ومتنوع بالصور الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 ولا في الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 عندهم كذا الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 نصف ديار الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 من نصف الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 او الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 على ان قامت والساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 ان قامت والساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 كذا الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 عندهم كذا الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات
 الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات الساعات

صفحه ۱۰۰
از این دفتر
صاحب کتاب
زید

[illegible]

الباقى على نصفها او ينقصه فالاحاصل هو الشئ المجموع
مثلا لما عد ضربا في نصفه ونزيد على الاحاصل انما نزيد
حاصل خمسة اثنان العدد فاضرب ثانيا في نصفه
مالا مع اثناعشر يعادل خمسة اشياء قال واربعه وعشرون
بعد عشرة اشياء فانقص الاربعه والعشرين من
مربع الخمسة او لنقصه منها حاصل المثلث الثالث اتموال
يعادل عدد او اشياء فبعد التكامل او الزيد مربع
نصف عدد الاشياء على العدد وجذر المجموع على
نصف عدد الاشياء فالمجموع الشئ المجموع مثلا لما عد
نقص من ربعه ونزيد الباقي على المربع حصل عشره ونقصنا
من المائتين وكلمنا العمل صايرها لنين الاشياء يعاد
عشره بعد الجذر والرد مال يعادل خمسة اعداد ونصف شئ
ويربع نصف عدد الاشياء مضافا الى الخمسة خمسة ونصف
جذره اثنان ويربع تزيد عليه بها حاصل اثنان ونصف
وهو المثلث **الناسخ** فمواعد شرفه فوالله لطيف لا
بدل الحسب منها ولا غناء عنها ونقصه في هذا المختصر على
اشئ عشره او سلبا ما نحتاجه في الفارق اذا اريدت مفروق
عدد في نفسه وفي جميع ما تحته من الاعداد فزد عليه
واضرب المجموع في مربع العدد فنصف الاحاصل هو المثلث الثاني
مفروق **الناسخ** كذلك ضربنا العشرة في احد وانين
واربعه والخمسة هي المثلث **الناسخ** اذا اريدت جمع الازداد

ينفي واحد و
جزره واحد
ما ن زدته
في الخمسة
م

على النظم الطبعي فزد الواحد على الفرد الآخر وربع
نصف المجموع مثلا لما جمع الازداد من الواحد لما استخرج
فالمجاب خمسة وعشرون **الناسخ** جمع الازواج دون الافر
ضرب نصف الزوج الآخر فيما يليه بواحد مثلا ما من الاثنين
الى العشرة ضربنا الخمسة في **الناسخ** جمع المربعات المتوالية
سرد واحد على ضعف الزوج الآخر ونقرب نكت المجموع
في مجموع تلك الاعداد مثلا ما مربعات الواحد الى الستة
زهدنا على ضعف واحد وثلاث الاحاصل اربعة وثلاث فاضرب
في مجموع تلك الاعداد وهو احدى وعشرون فالاحد وتسعون
جواب **الناسخ** جمع المكعبات المتوالية مربع مجموع تلك الاعداد
المتوالية من الواحد مثلا ما مكعبات الواحد الى الستة سبعة
الاحد والعشرين فالاربعة واثنا واحد واربعون جوابا
الناسخ اذا اردت مسلح جذري عدد من منطوق او
اخرين او مختلفين فاضرب احدهما في الآخر وجذر
المجموع جواب ثانيا ما مسلح جذري الخمسة مع العشرين
جذر المائتين جواب **الناسخ** اذا اردت قسمة جذري عدد
جذر اخر خمسة وخمسين فجزر الاربعه جواب **الناسخ** اذا
اريدت تحصيل عدد تام وهو المساوي اجزاء اي مجموع الاعداد
العارضة فاجمع اعداد متوالية من الواحد على التفاضل
مجموع ان يكون لاعداد غير الواحد فاضرب في اخرها فاحاصل
الاجزاء الواحد والاثنين والاربعة وخمسة
الاربعة فاما ثمانية والعشرون عدد تام **الناسخ** اذا اردت

فاقسه او العدد
في الآخر وجذر
المربع جواب
مثلا اربعة جذر
مائة م جذر
م

محصل جذور يكون نسبة الى جذره كنسبة عدد اخر
 معين الى اخر فاقسم الاول على الثاني فمقدور الخارج هو
 مثالها جذور نسبة الى جذره كنسبة الاثنى عشر الى اربعة
 فالجواب بعد قسمة الاثنى عشر على الاربعة تسعة ولو قبل
 الاثنى عشر الى التسعة واحد وسبعة اشباع لان جذره
 واحد وثلاثة **المسألة** كل عدد ضرب في اخر فمقدور عليه
 وضرب الماحصل في الخارج محصل مساوي فروع ذلك العدد
 مثالها ضربنا مضروب التسعة في الثلثة في الخارج من قسمتها
 عليها حصل احد وثلاثون **المسألة** القاسم من كل عدد
 مساوي مضروب جذره في اربعة تقاسم الجذر من مثالها
 بين ستة عشر وستة عشر عشرون وجذرهما عشرة و
 تقاسمها اثنان **المسألة** كل عدد من قسم كل منهما على الآخر
 وضرب احد الخارج في الآخر فالاحصا واحد واثنا عشر
 الخارج من قسمة الاثنى عشر على الثانية واحد ونصف
 وبالعكس ثلثان مسطحا واحدا **المسألة** في مسائل
 متفرقة بطرق مختلفة فتشعر من الطالب وتزده في استخراج
 المطالب **مسألة** عدد ضوعف وزيد عليه واحد وضرب
 الحاصل في ثلثة وزيد عليه اثنان وضرب المبلغ في اربعة
 وزيد عليه ثلثة بلغ خمسة وتسعين وبعد سقط المشترك
 فالاشياء بعد الاثنى وسبعين مثالها **المسألة** في
 فخر ج القسمة ثلثة وهو الخطيب في كتابه الاثنى عشر
 من عدد اربعة وعشرين ناقص في خمسة فثلاثة واربعين
 فاقطع في الاول

فالجواب

فبالجواب
 ما يجب فاقطع
 في اربعة وعشرين
 شيئا وثلثة
 من عدد اربعة وعشرين
 ناقص في خمسة فثلاثة واربعين
 فاقطع في الاول

لربعة

ستة وتسعون واثنا عشر مائة وعشرون قسمتها اربعة
 فخرج الحاصل خرج ثلثة وثلثا فاقطع من خمسة و
 التسعين ثلثة وثلثا العمل ان قسمتها اربعة وعشرين
 على ثلثة ونصف من السبعة واحد وثلثا ونصفنا اربعة
 ان قبل اقسام العشرة بقسمتين يكون الفضل بينهما
 خمسة فبالجواب من الاقل شيئا ما لا اكثر ثلثي وخمسة وجمعها
 ثلثان وخمسة فاقطع ثلثي بعد المقابلة اثنان ونصف
 والخطا من وضعت الاقل ثلثة فالخطا الاول واحد
 في اربعة فالخطا الثاني ثلثة ناقص والفضل اربعة
 خمسة وثلثا من اثنان وبالحل فاك ان الفضل بين
 قسمي كل عدد ضعف الفضل بين نصفه وبين كل منهما
 فاذا ازيدت نصف هذا الفضل على النصف تبلغ سبعة
 اضعافا او نقصته منه تبلغ اثنان ونصف **مسألة**
 ما لم يفعليه خمسة وخمسة دراهم ونقصنا من المبلغ ثلثة
 وخمسة دراهم لم يبق شي فبالجواب من المال شيئا ناقص
 من شي وخمسة دراهم ثلثها ستة اربعة اوقية
 شي وثلثة دراهم وثلث واذا اوزن منه خمسة ولم يبق
 شي فهو معادل الخمسة بعد سقاط المشترك اربعة اوقية
 شي بعد دراهم اثنان فاقسم واحد وثلثين على
 اربعة اوقية يخرج اثنان ونصف مد من وهو المطلوب
 فاقطع في الاول ثلث والثاني اربعة و
 في الخطا الاول اثنان
 في الخطا من وضعت
 في اربعة وعشرين
 ناقص في خمسة فثلاثة واربعين
 فاقطع في الاول

الخطا

نقصت

وبخطا اثنان
 في اربعة وعشرين
 في الخطا الاول اثنان
 في الخطا من وضعت
 في اربعة وعشرين
 ناقص في خمسة فثلاثة واربعين
 فاقطع في الاول

مسألة
مختصات

المشهور وهو ان ينقص من سطح خرج الكسرت واحد
ابدأ بجمع ثلث الدار ثم اجد الكسرتين بجمع ما جمع احداهما في الآخر
بجمع ما جمع الآخر في الثالث ينقص من الثاني عشر واحدا ثم اربعة
ثم ثلثة لبق كل من الجهولات الثلثة ثلثة اقدار مملوءة احد بها
باربعة اطل عسلا والاخر غيرة خلا والاخر يتبعه ماء
صب في اناء واحد ومن حيث سكتها ثم ملئت الا
منه فكل من كل من كل فاجع الاوزان واحفظ الجمع
اضرب ماء كل قوح في كل من الاوزان الثلثة ونقص
الحاصل على المحفوظ فالحاصل ما فيه من النوع المبرد
فيه فنقرب الاربعة في نفسها ونقسم كما ترفع في الرابع ثمانية
اشاع رطل عسلا في الخمسة كذلك فنقرب رطل وتسع
خلا في التسعة كذلك فنقرب رطلات ما هو الكسرة الاربعة
ثم نقرب الخمسة في نفسها والاربعة في التسعة ونقفل
ما هو في كل في رطل وثلثة اشاع ونصف سبع خلا
ويرطل وتسع عسلا و رطلات ونصف ماء والكل خمسة
ثم نقفل ذلك قايضة فكل في الساعي رطلات عسلا و
رطلات و رطلات ونصف خلا واربعة اطل ونصف ماء
والكل تسعة
قيل شخصي من من الدليل يقال
ثلث ما مضى من يساوي سبع ما بيع ثم مضى فكم بقي فبالجبر
افرض الماضي ثلثا فالباقي اشاع عشر الاشياء فثلث الماضي
بعد ثلثة الاربع شي وبعد الجبر ثلث الماضي وسبعة يساوي
ثلثة فالخارج من القسمة خمسة وسبع وهو الدار الما فيه

في الدار
في

فالباقي ستة وستة اشباع ساعة والاربعة الما فيه
اجعل الماضي شيئا والباقي اشباع ساعات لاجل الجبر
فثلث الشيء يساوي ساعة فالشيء الماضي ثلث ساعة
والكل سبع فنسبة الثلثة الى القسمة كنسبة
الجهول الى الثاني عشر فاقسم سطح الطرفين على الوسط
فخرج خمسة وسبع من سطح مخرج كل كوز في حوض
والخارج عن الماء منه خمسة اذ من ماله مع ثلث
طرف حتى لا يراى سطح الماء فكان البعد بين
من الماء وموضع ملاقات راسه عشرة اذ من
طول الرمح فبالجبر يفر من الغائب في الماء
فارجح خمسة وشي ولا يرب انه بعد الجبر وترقائه
اجد ضلعها العشرة الاذ من رمح والاخر قد راها
منه اعني الشيء فجمع الرمح اعني خمسة وعشرين
وبالا وعشرة اشياء مساوية لربعي العشرة و
الشيء اعني ماء ومالا يشكل العرويس وبعد اسقاط
المشرك بقي عشرة اشياء معاولة خمسة وسبعين
فالحاصل من القسمة سبعة ونصف وهو قد
الغائب في الماء فالرجم اشاع عشر ذراعا و
ولا استخراج هذه المسئلة ونظايرها طرقت
اخرى بطلت مع براسينها من كتابا الكسرين
وفقنا الله صوابا فاقته وقد وقع
الحكام الراغبين في هذا الفن مسائل حروف

افكارهم ووجهوا الى استخراجها انظارهم وفتكهم
كشف نعالها بكل حيلة وتوسلوا الى رفع حجابها بكل
فأستطاعوا اليها سبيلا ولا وجدوا سبيلا
ودليلا فني باقية على عدم الاختلاف من تقدم الزمان
مستعصية على سائر الاوقات الى هذا الان وقد
ذكر على الغرض بعضها في مصنفاتهم واورثوا
في حيلهم تحقيقا لاشتمال هذا الغرض على المستقصا
الآيات واقفا لمن يدعي عدم الجور في الحسابات
وتجندوا للماضي من الزعم الجواب عما يورد عليهم
منها وحشا لاصحاب الطبايع الوفاة على
حلمهم والكشف عنها وانما اورثت في هذه
الرسالة سبعة منها على سبيل الانذار
بنارهم واقفا لانهم وفي هذه الايام عشرة
مقسومة للقسامين اذ ازيد على كل جذرة ومن
الحجج في المجتمع حصل عدد مفروض انما الجور
من ذناب عشرة كان المجتمع جذرا ونقصها
منه كان للباقي جذرة ^{التي} اقل من عشرة
ملا عرق وخمس الاجزاء ما لزيد من العدد
فتم تقسيمه بكعبين الممر عشرة مقسوم بقبضين
اذ اقسمت كلامها على الآخر وجمعنا اواخره
كان المجتمع مساويا لاحد قسمي العشرة ان شئت

منطقه
منطقه

ولعمري
تكم من ما فيها

في عمل

مرعات متساوية مجموعها مربع ربع جذره
اذ ازيد عليه جذره ودرهمان او نقص منه جذره
و درهمان كان للمجتمع او الباقى جذر هذا امر اعلم
انها الاح العزيز الطالب نفيس للطالب اني
قد علمت وفيه دلت لك في هذه الرسالة الوجيزة
الجور العزيرة من نفيس علمائنا قواني الحساب
ما لم يجمع الى الآن في رسالة ولا كتاب فاعرف
قدس عا ولا تخضن ثمرا وامنها عن سبيل
ابها ولا تترها الا الى جديس على ان يكون
ولا تبدلها للكشف الطبع من الطلاب لئلا يكون
في اعناق الطلاب فان كثيرا من مطالبها حري
فانصتوا والكمات حقيق بالاشارة من الكراهل
انما فاحفظ وصيتي اليك والله حفيظ عليك

في شهر ذي القعدة
الحرام

بسم الله الرحمن الرحيم

مولد كسر المولد الذي منه الابتداء الخ في نوع من
الاستعمال اذا ابرأ السلف في العلم والعلوم
بشهر اسم البراهين الهندسية والمراد بالانها بالانها
كل من بعد الوجوه وبقاؤه وحده عشرين وثمانين الانباء
التصديقات المدة بملكوته الاشياء التصورات الخفية
والانباء جميعها هو الجوهر بطلان الكون على ما في الاشياء
وعالم المعقول والعقول على طائفة وعالم المحسوس
والامنياء منه مجدوا لا من خلق الله قوله قدس
وبعد الخوطر منها الترتيب بمراتب بطول السبل
في الدليل بوجه الكتاب كما يبرأ بالاصول كما لا يسطر
ايضا واشهر ايضا بكتاب الفيدون الهندسية علمها

الخطوط السطوح الهندسية حيث التقدير ولفه التقدير
علم قواعد استخراج منها المحمولات العددية معلومة لها
العدد واما اصول العلم الزاوي والصورة بله باسم مريم
الاربع وكتب ابن هذا العلم من طوره لا الوفا وشيخ
وكل ذلك في كتابي الشيخ للشرح المصادرات
وهو علم الجياد وغير ذلك والوجه الطبيعية والحاج
بهذا الكتاب في اللغة اليونانية الى العربية مخرجات
ابن قزوين حرمه جنين ابن اسحق الشيرازي والاشياء
الاخر كان يقول القول او غيره ثم كمال الامم
وارتقاها يا سوارفا كان بالعلم هو المراد
قدس كسر في الكتاب المصنف ما صدره فيقول ليس هو خفي
كثيرا في حق الكتب المذكورة بل في موضع من النسخ الاصل
والمراد بالان في مقالات الكتاب مع الخفية عشرة ايام

من ظاهرها انها مع سبع عشرة وثلاثمائة ثمانية عشر بابا
 انه زاد ثمانية اشكال بالقبول الذي شق عليه جعل شكل
 السابع عشر عجبا من العاشرة شكلين للقائد
 الاول في العرض من المقالة الاولى والثانية يبين خروجهما
 الثالث الغاية والحادة والمنقطة وحض الاول بالاولى
 والثانية بالثانية لا يستحق اول الثانية وادراكها
 تعريفات بعض موضوعات المسائل وان كانت لغوية
 وبالاصول الموضوعية معقدات غير مبنية مستندة على الظن
 وبالمعلوم المتعارضة معقدات مبنية بناءها وهي تعني
 كتب المنطق والمباني والتصديقية اما غير مبنية بناءها
 اذ عن المتعلم لما يحسن الظن ميت اصولا موضوعية
 كقولنا لما ان نصيب كل نقطة من خط مستقيم ان تلقى
 بالافكار والشك ميت مصداقات كقولنا لما ان

نقطة

نقطة برص وكيفية شئنا واره ولا ينبغي انما نقسمه في
 الكتاب فانه اورد في اصول الموضوعية والوثة ما فيه
 اولا فرفق بينهما في القبول والاشكال والذين منهم من الكتاب
 ان الحدود والاصول الموضوعية والعلوم المتعارضة كلها
 مصداقات النقطة بالافكار غير عرض لا يقبل
 الانقسام اصلا او يقبل الاشارة الحسية ولما ايجوز قولا
 يكون كذلك كائنه موضوعا للشئ يقال وضع لكل
 ما ايه شدة كيف كان والاشارة الى تغيير الحس التي
 تحضر جهات العلم بهذا المعنى يقال المنطق وضع ليس
 للوحدة وضع اشئ فاما قد جعل كون الشئ قابلا للاشارة
 الحسية وقابلا لكونه منها او منها وكان غير مبنية على
 ما وقا لكونه منها او ذاك كما هو للمنهج كان احسن
 من الانعكاس لاشئ الاشارة الى النقطة فانه محض موضوع

قدس الخطوط الطولية والامتدادات العرضية
 أو في الجسم العرضي أو العمودي أو المائل أو المثلثي
 الطول على طول الامتدادات المثلثية العرضية ثم العرض
 والمراد منها مطلق الامتداد أو امتداد يقبل الانقسام
 جهة واحدة ونيتي بالنقطة أن كانا شاهما في الوضع
 أي طرفيها إلى خلاف محيط الدائرة وانشاء
 فانه مشاه قدر الاضواء قدس المستقيم
 منه وارتفاع جميع النقط المفروضة عليه يعني لا يكون
 فيه تحريك وتغير في جسم هذا التعريف أو كان
 لفطيا والاشتمال على دور نظير بان كل واحد منهما
 أو الاستقامة والاعتناء بديسيان وعرفوه بأنه
 بالسرطوق وسطا إذا وقع في امتداد شعاع البصر ومان
 الذي تحت لا يكثر انطباق طرقة بعينها في الامتداد

جونا غير دون انطراف الترتيب والامتداد في جميع اوضاعها
 المستوية والزاوية أو المثلثية ثبات نهاية لا يرسم الجسم
 لمحورية الكرة وبقدر الخطوط الواصلة في نقطتين وما سواه
 كان انحرافه على نظام واحد من تدرج أو الانحناء
 قدس السطح البسيط أو الغير مستقيم بالمشاهدة
 وانما في الخطوط وفي السطح بالطول والعرض والميل
 طول مع عرض لانه اذا حصل امتدادا حصل مجموع ميل
 واحد بالذات مشتمل على ما ينتهي بالخط أن كان مشاهما
 الوضع بخلاف سطح الكرة ونحوه كسطح المحل وقد انتهى بالنقطة
 بالنقطة كسطح المحل والمسير قدس المستقيم
 منه هذا التعريف ايضا لقطعي فلا يضر بانه كونه مفهوم
 اجبر مفهوم وقد عرف به انه يكون فرض الخطوط
 المستقيمة يتيم عليه في جميع الجهات متساوية في الازد

في احد الجانبين ان الرطب في نفسه المرارة اعتبارا
 في معتقده وان اردت ان يكون اعتبارا في معتقده لان الزاوية
 لا ينقسم الا في جهة واحدة في نفس الامر من ان الامتداد
 والمقرر ان كان محروما عن اعتبارا عن الامتداد الا في الزاوية
 بهذا الاعتبار خطا ولم يقبل ان امتدادا لم يكن كذلك في نفسه
 انما من الجانبين وتسمى انه يلزم على قولنا انما
 الامتداد المطلق ان يكون الزاوية امرادها كالتن
 لها في الخارج وليس كذلك من ان اطلاق الزاوية
 على الاشياء ان كان بالحقيقة فلا بد ان ينقسم في الجانبين
 بالحقيقة وان كان بالجارفة ايجازا عن المبحث
 في سر القائل ان الخص القائمة بالشيقة الخطير
 دون الاقرب اذ لا يبحث في الكتاب عن القائمة الا
 مستقيم الخطير بخلافها كما سطر عليك انما القائل

و

انما في ان الشئ سمى من انما اربعة انواع الحادة والمعتق
 والقائمة وقوة القائمة القائمة مستقيمة الخطير
 في قوتها بالكون مساوية القائمة ولم يكن يحيط بها خطوط
 مستقيمة ولا يميز عليك ان هناك زاوية خارجة عن
 الاربعة من احد الاربعات وية الحادة الحادة عن تقاطع
 عظمين في بسيط الكوة فان البرهان يد (على انما عظم
 من القائمة الحادة في سطح مستقيم كمن قوة القائمة
 بقائمة بالتقسيم والاعتماد على هذا الاشكال الا ان
 ان احد ما جعل قائمة وقوة القائمة فعلا انما
 الاربعة قائمة وية الحادة عن تقاطع خطين ولا يمكن
 ان سر ذلك ان يكون زاوية معينة
 وسر ذلك ان لا يكون الا ان في ان القائمة
 ولعل القائمة مطلقا كسر في الخطوط على هذا القائمة
 المستقيمة انما ان يكون كونه مستقيمة ولا يمكن

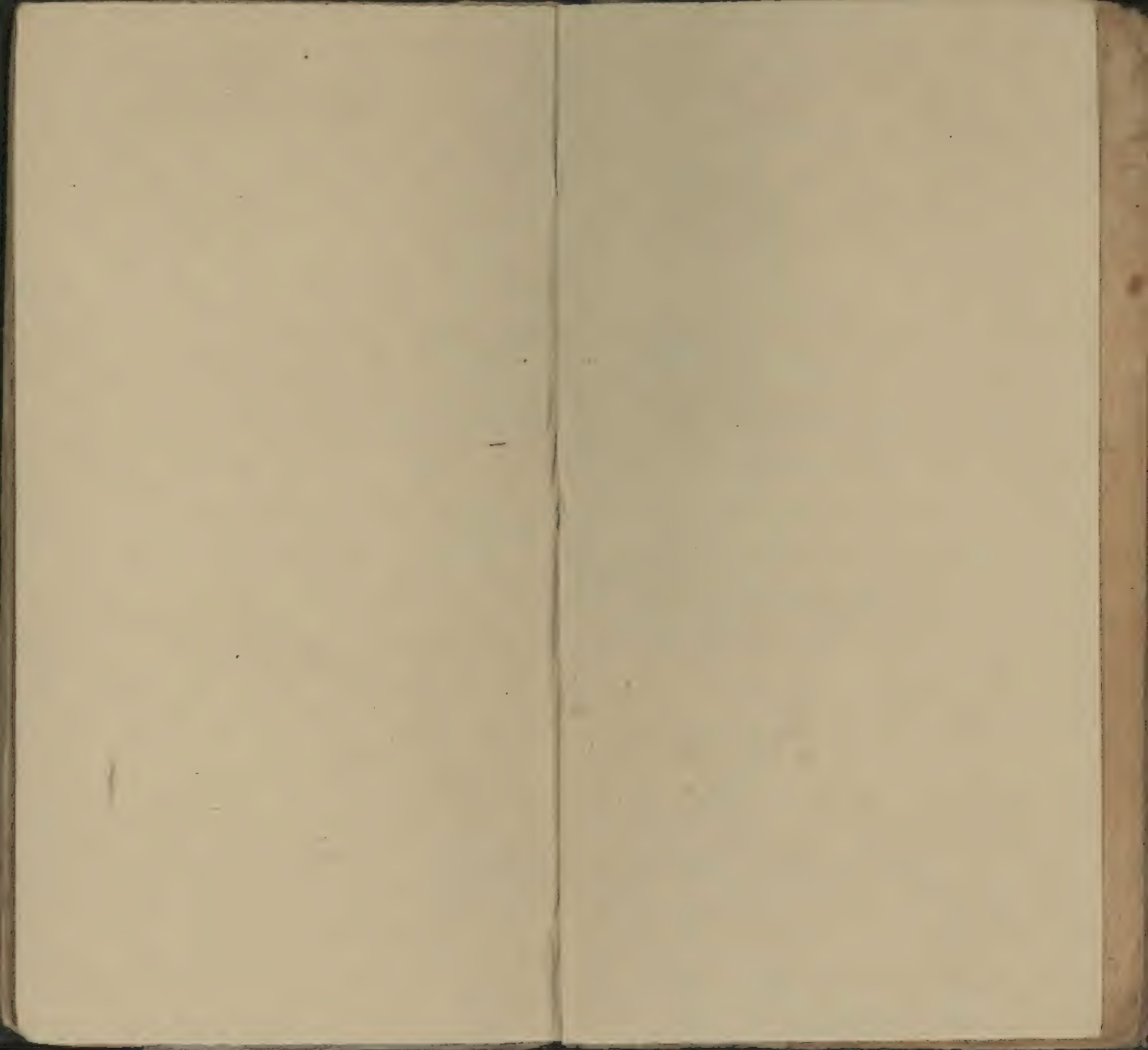
كمالها وصلحها على سبيل سبيلها
 وكما ان الارتفاع في احد وجهي القوس
 فاعين انما هو على الاوجه في ذلك
 انما هو ان الارتفاع في احد وجهي القوس
 العلية وما يتبعها من المتغيرات في الارتفاع
 موجهة لان النجس في وجهها بدلية مع هذا
 والظواهر انما هي في وجهها بدلية مع هذا
 الاول فليس هو الا ان ساطعا في سبيلها
 فليس هو الا ان ساطعا في سبيلها
 ظاهر في ان الارتفاع في احد وجهي القوس
 صديقي على هذا العلية لان الحكم انما هو في وجهها
 بدلية مع هذا في وجهها بدلية مع هذا
 موجهة الى ان بعض احوال العلية في وجهها
 على وجهها في وجهها بدلية مع هذا
 فانما هو في وجهها بدلية مع هذا
 العلية في وجهها بدلية مع هذا
 مستعمل في وجهها بدلية مع هذا
 اخر حدث راوية في وجهها بدلية مع هذا
 ظاهر في وجهها بدلية مع هذا

انما هو في وجهها بدلية مع هذا
 ومنه في وجهها بدلية مع هذا
 فاعين انما هو على الاوجه في ذلك
 انما هو ان الارتفاع في احد وجهي القوس
 العلية وما يتبعها من المتغيرات في الارتفاع
 موجهة لان النجس في وجهها بدلية مع هذا
 والظواهر انما هي في وجهها بدلية مع هذا
 الاول فليس هو الا ان ساطعا في سبيلها
 فليس هو الا ان ساطعا في سبيلها
 ظاهر في ان الارتفاع في احد وجهي القوس
 صديقي على هذا العلية لان الحكم انما هو في وجهها
 بدلية مع هذا في وجهها بدلية مع هذا
 موجهة الى ان بعض احوال العلية في وجهها
 على وجهها في وجهها بدلية مع هذا
 فانما هو في وجهها بدلية مع هذا
 العلية في وجهها بدلية مع هذا
 مستعمل في وجهها بدلية مع هذا
 اخر حدث راوية في وجهها بدلية مع هذا
 ظاهر في وجهها بدلية مع هذا

[illegible]

و اگر برای ده یکی در دهن نگاه داشته و حاصل تقصیف

در بار اوست افزاین و این اوزان را در ده

نویسم که این عدد را تقصیف کنیم **۱۴۴۰۷۶**

ابتدا بشمار کرده او را نصف کردیم و دو بار ده

دو بار ده گفت او که بشمار و از برای دهی را در دهن

نویسم و این عدد را از آن هفت را تقصیف کردیم چهار

شد زیاد کردیم بروی آن یکی را که در دهن داشتیم

باز ده شد پنج را در گفت هفت که بشمار و از برای ده

یکی در گفت هفت که در بار هفت است که بشمار بعد از آن

چهار را نصف کردیم است شد از آن ده گفت چهار

که بشمار بعد از آن نصف پنج کردیم ده شد هفتی در

گشت که بشمار و از برای ده یکی در دهن نگاه داشتیم

بر حاصل تقصیف است که شش زده است از ده و ده

هفته شد هفت را در گفت هفت و یکی را از برای

ده در بار دهی که بشمار برین صورت **۱۴۴۰۷۶**

این عدد را تقصیف کنیم
ابتدا بشمار کرده او را نصف کردیم و دو بار ده
دو بار ده گفت او که بشمار و از برای دهی را در دهن
نویسم و این عدد را از آن هفت را تقصیف کردیم چهار
شد زیاد کردیم بروی آن یکی را که در دهن داشتیم
باز ده شد پنج را در گفت هفت که بشمار و از برای ده
یکی در گفت هفت که در بار هفت است که بشمار بعد از آن
چهار را نصف کردیم است شد از آن ده گفت چهار
که بشمار بعد از آن نصف پنج کردیم ده شد هفتی در
گشت که بشمار و از برای ده یکی در دهن نگاه داشتیم
بر حاصل تقصیف است که شش زده است از ده و ده
هفته شد هفت را در گفت هفت و یکی را از برای
ده در بار دهی که بشمار برین صورت

۸۸۰۴۰۷۶
۱۷۰۰۱۱۸۲

کردیم

در بخش نویسیم و اگر دو بشمار است نه او بشمار

کسی خواهد بود آن نه را با اعتبار کسی در بخش

نویسیم و از برای کسی عدد در دهن گرفته بر هفت

عددی که بر این اوست افزاین و در گفت عدد دهی

نویسیم و اگر در جانب دین صف با یکی باشد همان مع حرکت

در دهن را در بخش نویسیم و اگر در مرتبه ادر است

صف باشد همان صف را در بخش نویسیم و اگر در جانب

دین عدد باشد علامت نصف در بخش نویسیم برین صورت

۱۴۴۰۷۶

شمارش نویسیم که تقصیف کنیم این عدد را **۷۴۰۷۶**

ابتدا کردیم هشت و هفت او که چهار است

در یک او نویسیم بعد از آن نصف شش را که سه است

در بخش نویسیم و چون صف را نصف بنویسد صف را در

بخش نویسیم و بعد از آن نصف دو را که یک است نویسیم

بعد از آن است را که تقصیف کردیم سه و پنج شد سه

در بخش نویسیم بعد از آن برای تمام را بر هفت

این عدد را تقصیف کنیم
ابتدا بشمار کرده او را نصف کردیم و دو بار ده
دو بار ده گفت او که بشمار و از برای دهی را در دهن
نویسم و این عدد را از آن هفت را تقصیف کردیم چهار
شد زیاد کردیم بروی آن یکی را که در دهن داشتیم
باز ده شد پنج را در گفت هفت که بشمار و از برای ده
یکی در گفت هفت که در بار هفت است که بشمار بعد از آن
چهار را نصف کردیم است شد از آن ده گفت چهار
که بشمار بعد از آن نصف پنج کردیم ده شد هفتی در
گشت که بشمار و از برای ده یکی در دهن نگاه داشتیم
بر حاصل تقصیف است که شش زده است از ده و ده
هفته شد هفت را در گفت هفت و یکی را از برای
ده در بار دهی که بشمار برین صورت

۸۸۰۴۰۷۶
۱۷۰۰۱۱۸۲

کردیم

که باشد از او را در برابر خود باشد یکی از شش است او از یک
 بگیرد و این یکی نسبت به آن دارند و به بند پس نقصان کنیم این را فرما
 آورده و باقی از این ده را با یک در مجامع آن ده که در آن است
 و یک نویسم و اگر ده شش است پس بعد از آن بگیرد و این نسبت
 ما در ده شش است ده به بند از این ده نه را ده شش است منقول
 نویسم و یکی مانند این یک را ده اعتبار کرده و ملاطفت مذکور
 در علم عام سیزده مسائل است که نقصان کنیم این قدر را
۱۲۲۸ ازین عدد **۱۶۹۷۴**
 هر دو را یک دنت یک بگیرد و نسبت و ابتدا به یک کدام و چون
 هست را از آنکه در برابر او است نقصان می توان کرد از
 هفت که در برابر او است یکی گرفت و بر چهار جای
 ده فرقه و چهارده شد هفت از ده نقصان کردیم و
 شش دنت او نویسیم بعد از آن سه را از شش نقصان
 کردیم هفت بهقی و آنرا دنت نویسیم و نسبت از شش
 بهینه در علم باقی نماند که یک را در آن صورت
فصل در باب ضرب عددی در عددی دیگر
 در یک عدد نماند که نسبت او با یکی از آن دو عدد
 نسبت به خود چون نسبت عددی دیگر به آن
 و عدد ثانی را حاصل هر چه است از آن دو عدد

که بعد از گرفتن این هفت
 باقی نمانده بود نقصان
 کردیم سه باقی ماند

یکی را مضروب و دیگری را مضروب و فیه و ساد است
 که ضرب برد و نسبت ضرب مغز است و ضرب یک است و هر
 مغز است یا ضرب اتحاد در اتحاد است یا غیر آن اما نسبت
 ضرب اتحاد را اتحاد می گویند اگر مضروب واحد باشد مضروب
 فیه بهینه حاصل از یک و اگر مضروب دو باشد حاصل ضرب
 مضروب مضروب فیه و اگر سه باشد مضروب و هر را
 بر مضروب فیه و اگر چهار باشد مضروب مضروب فیه را
 تقصیف کنیم و اگر پنج باشد بعد از یک از مضروب فیه
 ده بگیریم و مجموع را تقصیف کنیم و اگر بیشتر از پنج باشد
 و مضروب فیه را با هم می گیریم و اگر ده زیاده باشد بر
 یک ده بگیریم و نگاه داریم و نام هر یکی از آن دو عدد
 را ده بگیریم که ضرب کنیم و با یک نگاه داریم و این جمع کنیم
 شد هر شش که ضرب کنیم هفت را ده داشت هم دور
 جمع کردیم باز ده شد پس برای هر یک از پنج ده گرفتیم
 تمام شد این را نگاه داریم بعد از آن سه را در ده
 که نام این دو عدد نهاده ضرب کردیم حاصل که شش
 است باقی که ده داشته بود و جمع کردیم با شش حاصل
 و اگر مضروب دو و مضروب را بعضی در بعضی ما که می بینیم
 باشد و اگر باقی نماند که فقی ما جدولی وضع کردیم و

اتحاد و اتحاد را در اتحاد
 و اتحاد را در اتحاد را در اتحاد
 و اتحاد را در اتحاد را در اتحاد

[illegible][illegible]

اولا با یکدیگر ضرب مزدات هم اقاد و صورت عدد مزدات
را در صورت عدد مضروب ضرب کنند یعنی رقم
عدد دوم و مضروب را به اعتبار مرتبه در یکدیگر ضرب کنند
و اگر حاصل شده در نگاه دارند باز عدد مرتبه مضروب را
با عدد مرتبه مضروب جمع کنند و از مجموع حاصل شده

وآن خط را قلم خوانند
توأم

ششم ششم و هفت و هشت عددی و عدد
 عبارت از طب عددها است که هرگاه که این عددها را
 در عددی ضرب کنیم گشته حاصل عدد اول شود
 و عدد اول را منقسم خوانند و عددی را منقسم
 علیه و ثالث را خارج گویند
 آنست که عدد منقسم را بر عددی نویسیم و بر روی
 او خط عرضی بکشیم آنگاه میان عدد و مرتبه خط
 طولی بکشیم که میان این خط عرضی بکشیم و متناهی
 نماندگی که علت قاطعانه عدد از آن منقسم علیه
 و بر روی آن منقسم بیافیم مناسبه یعنی که اگر
 منقسم علیه زاده بماند از آنکه از منقسم در برابر
 و آن منقسم علیه اعتباری است که زاده بماند
 واجب بود که آن منقسم علیه را با منقسم
 منقسم در برابر باشد و آن منقسم و آن منقسم
 اگر عددی منقسم از آن عدد که ممکن بود و اگر
 یک از مرتبه منقسم علیه بهر مرتبه ضرب کرد
 حاصلش را انفعان کردن از آنکه در برابر
 بود از منقسم و از بسیارش اگر در برابر
 جز که بماند چون اینها عددی است

در برابر آن منقسم و آن که از آن منقسم علیه

او را بر روی خط عرضی بر مجازاة اول مرتبه منقسم علیه
 نویسیم و ضرب کنیم او را در هر یکی از مرتبه منقسم علیه
 بهر مرتبه و حاصل در یک منقسم نویسیم یعنی که حاصل
 حاصل ضرب عددی مفروضه چند مرتبه از منقسم علیه و انفعان
 کنیم این حاصل را از آنکه در برابر است از منقسم و اگر
 اگر در بسیارش ضرب کنیم و باقی را در یک منقسم نویسیم
 ما ماند و خط عرضی بکشیم میان حاصل و باقی منقسم
 شود که بماند بر مابین این خط است و آنکه بماند
 نماند بعد از آن خط عرضی بکشیم در یک منقسم
 و منقسم را در یک منقسم مرتبه بماند بسیار
 کنیم با منقسم اکثر عددی بصفت مذکوره و او را نویسیم
 بر این که اول نویسد بودیم و علی کنیم باقی هر یک
 کرده بودیم و اگر تخمین عدد داشت نشود ای عددی
 بیافیم منقسم خط عرضی کشیده در
 منقسم را یک مرتبه بماند بسیار
 و قرائت آنکه که مرتبه اول
 و آن تمام شود و آنکه بر روی
 این خط عرضی خارج گویند
 و منقسم بود پس اگر چیزی

از حاصل آن عدد

این اول منقسم علیه را از منقسم علیه

آن

که جذرا و مطلوب است نویسم ضایحه اعدادی محاذ
مفروضه و باقی شود و او را از محاذی مفروضه
معد و از باقی بماند بماند و باقی را در کس خط
مفروضه بعد از آن فو قاً را بر کس افرازم و بجمع
را یکا بنویسم سکه درین حال که حاصله از اعداد
محاذی یعنی علامت اخره شود بعد از آنکه خط
مفروضه و فو قاً و تحتاً محاسبه کنیم باز
طلب کنیم اگر عددی از اعداد که چون در مسجود
مربوبیم و در مجموع منقول نیز ضرب کنیم ممکن باشد
طرح آن از صورت عددی که محاذ علامت
معد بر علامت اخره است و از آنکه در بر او
هر که که در اینجا یافت شود بر بالای علامت معد
نویسیم و محاسبه در کس او نیز نویسیم و علامت کور
بجای او ریخ بعد از آن عدد فو قاً بر کس افرازم
و ای مجموع را با مجموع اول ملایم به حساب می
نماییم باز طلب کنیم اگر عددی از اعداد که چون در
نفس خود است و در مجموع ضرب کنیم ممکن باشد
طرح آن از صورت عددی که در محاذ علامت
معد بر آن دو علامت مذکور بود و از آنکه

مقدم بر علامت

عددی

منقول

در بر او نیز باشد هر که که از این عددی حاصل او
علامت بجای آوریم و اگر اعدادی باقی بماند
علامت و محاسبه منوی نویسیم و مجموعا مذکور را
یکبار بنویسیم بهین عمل کنیم و همچنین عمل میکنیم منتهی
شود و علامت اولی او نیز بهین عمل کنیم و در یک
سکه اکتبه بر فو قاً بعد از آنکه یکبار آن عددی را که مطلوب
بود جذرا و اگر صریحاً مانده در صف عددی
عدد منقول جذر باشد و اگر که در بالای خط
و صفت جذرا و یکبار محاسبه و اگر صریحاً باشد معلوم شود
که او اقم جذر بود و در کس پس یکبار را با یکبار بر بالای علامت
نویسیم و صفت بر آنکه در کس او و اقصای او جمع
عدد تحتاً در مجموع و من کنیم و باقی از عددی که جذرا و
مطلوبیت با مجموع و فو قاً بنویسیم و آنکه حاصل
شود بر بالای علامت با این کس عدد عدد مذکور
بود بتقریب از علامت منقول حساب کنیم که این عدد را
۱۴۸۱۷۲ جذر استخراج کنیم همان طریقی است
و او را بنویسیم و یک خط فو قاً و یک خط طو ل
بر کشیم و علامت حاصله یعنی عددی که در محاذ
اگر عددی در طلب کردیم بصفت مذکور عدد را

و بنام خود در نام بدو ولدت و صارک

مفروض عدد را با اعتبار مراتب جمع کنیم و نه نه
از طرح کنیم تا کمتر از نه نباشد آنچه باشد میزان آن
عدد باشد مثلاً فرض کنیم که میزان کبریا ۱۷۹۱۲۵
را جمع کردیم و نه نه طرح کردیم باقی ماند و آن میزان
ای عدد دیگر از طریق میزان که حق غرض است که
میزان مفروض را در میزان مفروض ضرب
کنیم و از حاصلش شرط کنیم بجهت باقی ماندن آن
مواضع میزان حاصل ضرب بود و ضرب است
باشد و اگر مخالف میزان حاصل ضرب بود
خط بود و اگر آن عدد مفروض بین بعد از طرح نه نه
جمع باقی ماند باید که از حاصل ضرب نیز جمع باقی
ماند تا عدد است باشد و آن عدد خط بود و میزان
ضمت را در میزان مضموم علیه ضرب کنیم و در
و میزان باقی را از ماده کنیم اگر ضرب باقی ماند
بیش و از او نه نه طرح کنیم باقی بماند که مساوی
میزان مضموم بود و اگر از مضموم ملک باقی
باقی ضمت بعد از طرح نه نه باقی ماند باید که
میزان مضموم است و میزان باقی ضمت باشد

میان بود که میزان
حاجت هم

۵۴

و اگر از باقی فتنه خبری یافتند بهند باید که از
مقدم نیز بعد از طرح نه هیچ یافتند تا عمل
بهند و وطنی عمل از آن خبر است که نیز آن خبر را
و نفس خود شن مریز کند و بر او نیز از آن خبر
را زاده کند اگر خبر نماند بهند نه از وطن
کلیک گواهی می داند و بر او عمل
باز و آن فضا بود **باب دوم** در حساب کرد
و آن شتم است مقدم و دو از دو فصل
مقدمه در تعریف کسر و کیفیت وضع آن هرگاه
که یک صحیح یا جزا است و به تخمین کنند عدد آن جزا
را جمع گویند و بعضی از آن جزا کسر و اقل همان
دو بهند و این خرج در از یک کسر باشد بعد از آن
سه بهند و یک لیت آن بهند و دو و لیت آن او بعد
از آن حد فایس و اما گشت و هر کسر است
که کسر را در تحت صحیح باید نوشت و خرج را در
تحت کسر و اگر با وی صحیح بهند بجای صحیح صحیح
نوشت پس صورت نصف ضعیف بهند **آ** و کسر
است آن **و** و صورت نشه افاس این **ط** و
و آنست که کسر که میان کسر و مخفی را و است

والألفاظ بودو

که نصف است

一

در اعداد بسیار است ما می شود و لیکن بهتر آن
 عددی است که برین است **فصل**
 اول معرفت اشراک گویند و نذاخل میان
 اعداد هر دو عددی که با هم عدد اول است
 که اقلند اکثر میکنند و براد بعد است
 که هرگاه که اقل را اکثر معادل کنند و بعد از آن
 از اکثر چیزی بماند و اول متداخلان گویند
 چون دو و ده و اندک اقل عدد اکثر کنند از دو و ده
 عالی است است که عدولت غیر واحد یافت
 میشود که عدد هر دو کنند پس اگر یافت شود
 آن دو عدد را متداخلان گویند و متوافقان
 گویند و عدولت را عادات آن گویند و کسر
 که این عدولت بخارج آن باشد و فرق خوانند مثل
 مثل چهار و شش که اگر چه چهار عدد شش را
 دو عدد هر دو میکند و اگر عدولت غیر واحد یافت
 نشود که عدد هر دو کنند آن دو عدد را متداخلان
 گویند همچو چهار و هفت پس اگر خواهم که متداخل
 و متباکی و تفاضل میان دو عدد بدانم اکثر
 را بر اقل منتهی کنیم اگر چیزی بماند متداخلان

کسر

بنا

باشند و اگر عددی بماند غیر واحد معنوم علیه این
 باقی منتهی کنند و همین شایسته که چیزی بماند
 دو عدد متداخل باشند در معنوم علیه اخیر بقای
 معنوم علیه خبر عدد هر دو میکند و اگر یکی بماند
 آن دو عدد متداخل باشند مثل خود شش را نیم
 که چهار را بیست متداخل دارند پس این را یک
 را چهار منتهی کردیم هیچ باقی نماند معلوم شد که میان
 این دو متداخل است و شش را با بیست خود کنیم که بداند
 که چه حالت است را بر شش منتهی کردیم چیزی دو
 باقی نماند باز معنوم علیه را که شش است نزد
 منتهی کردیم چیزی بماند نماند معلوم شد که میان
 توانی است و عدد دو عدد هر دو میکند و وقتی
 این نصف است و شش را با بیست و سه خود کنیم
 که با شش چه حال است بیست و سه را بر شش منتهی
 کردیم هیچ باقی نماند باز شش را بر پنج منتهی کردیم
 نماند معلوم شد که میان این دو است **فصل**
 در عدد کردن محج فشرک هر کس که مختلفه
 را یعنی اقل عددی که هر یک از اعداد کسور
 هر دو عدد آوا کند طریقت است که محاج کسور

یا یکی باقی نماند هر عددی که چیزی باقی نماند

مجلسه فرموده بگویم و مذاخل و تباین و توافق
 میان ایشان معلوم کنیم پس میباید متناهی را
 بعینه نگاه داریم و از خارج متناهی را که
 اقتضای نام و اقل را که داریم و از خارج متناهی
 بیکر بعینه نگاه داریم و از باطن و قیاس نگاه
 داریم پس این نگاه داشته ایم یکی را در یکی فرستیم
 و حاصل را در ثبات ضرب کنیم تا این حاصل را در
 رابع ضرب کنیم و محصل ناگاه که منتهی شود پس
 حاصل ضرب اخیر را محضه مطلوب بپنداریم و خواهیم
 که اقل عددی پیدا کنیم که او را نصف و ثلث و ربع
 و غیره پس و غیره بپنداریم که دو سه و چهار
 و غیره و منتهی است که قیاس و چون میباید
 همه بود بعینه نگاه داشته ایم و دو چهار و ثلث و غیره
 بودند و چهار را که استیم و منتهی نگاه داشته
 و سه مانده و منتهی مذاخل تو که بر شش افتاد
 بودیم و چون میان شش و ثلث موافقت بود
 این شش و قیاس که سه است نگاه داشته ایم و شش را
 که استیم پس نگاه کردیم که بعد از نگاه داشته ایم
 سه و ثلث و منتهی را باقی داریم سه را در ربع ضرب کنیم
 باز ده شود بار مبلغ را در منتهی ضرب کردیم

مقدور شد و او را خرج کرد و مطلوبت **فصل**
 در تشخیص کسور و از این که بگوید و آن جان بود که
 عدد و صحت را که کسور را از بی نظری که صحیح را در
 محض کسر ضرب کنند و اگر با صحتی بپنداریم کسر را بصورت
 بر حاصل ضرب افزایند مثلاً شش خود استیم که شش را
 و منتهی اربع را با اربع سازیم ضرب کردیم شش را
 در چهار و بر حاصل ضرب سه آوردیم بیست و هفت
 پس منتهی **فصل** چهارم در رفع کسور و آن چنین
 باشد که کسری چند بپنداریم مثلاً شش که پنج از پنج خود را
 بپنداریم و خواهیم که صحیح سازند عدد آن کسور را بر
 محض منتهی کنیم خارج منتهی صحیح بپند و باقی کسری بماند
 بود مثلاً شش خود استیم که بیست و هفت شش را در شش
 بیست و یک را بر محض شش که بیست و هفت منتهی کردیم
 چهار صحت و بیست و هفت حاصل آید **فصل** پنجم در تصفیه
 کسور و این است که اگر محض کسر فرد باشد
 صورت کسر را تصفیه کنند اگر کسر از محض شود
 محض است که حاصل بیست کسر مضاعف باشد
 مثلاً شش خود استیم که چهار شش را تصفیه کنیم صورت
 را که چهار است تصفیه کردیم بیست شش شد

کسری

در کسر از محض و در شش است که از شش خارج

ت

نسبت کسری اگر محمول الیه باشد مناسبتر است و این
معنی پنج دینار چند دان است صورت کسری که پنج است
در شش که مجموع دان پنج و سار است حرب کرد و بی
حاصل شد و حاصل با بهفت که مخیر کسری است
که دیم خارج صفت چهار شد و دو باقی ماند پس پنج
و ساری چهار دان و پنجاه و پنج دان بی باز که خود
بدانیم که این دو پنج دان از طسوبات چند است
صورت کسری که دو است و چهار که مجموع طسوبات
و این است حرب کنیم و حاصل را که شش است بهفت
که مخیر کسری است که شش خارج صفت یک را ماند پس
و پنج دان از طسوبات و پنج طسوبات با که حوام
که بدانیم که این پنج طسوبات از شعوب چند است که را که
صورت کسری است و چهار که مخیر کسری است و این
حرب کنیم همان چهار شود و چون که از مخیر کسری که
صفت است مخیر کسری است هم چهار پنج شود پس پنج
پنج و ساری چهار دان است و یک طسوبات و چهار که
پانزده در حرب کشور و آن دو هم است
که حرب کشور در چهار و دوم حرب کشور در طسوبات
و هم اول است که صورت کسری را در ضعیف حرب کنند و حاصل
حرب را که که از مخیر بود و مخیر نسبت کنند و آن مخیر
کنند حاصل نسبت با خارج صفت مطلوب باشد مناسب

2

ضرب ۲

کتابخانه خود و

شعبه

خود که ربع را در چهار ضرب کنیم صورت کسر را که یکت
 در چهار ضرب کردیم جان چهار شد بر هر کسر که هم چهار
 منت کردیم خارج منت کنیم و آن مطلوب است و اما
 قسم دوم طریق عملش آنست که صورت کسر مضروب را
 در صورت کسر مضروب مضروب کنیم و این حاصل ضرب
 را نگاه داریم بعد از آن محض کسر مضروب را در محض کسر
 مضروب مضروب کنیم پس مکرر آنچه نگاه داشتیم اگر کسر
 از حاصل ضرب نماند باین حاصل ضرب نسبت کنیم و الا بری
 حاصل ضرب منت کنیم حاصل نسبت یا خارج منت مطلوب است
 مثالش خود است که دو غلت را در سه ضرب کنیم صورت
 هر دو کسر را در یکدیگر ضرب کردیم شش شد مضروب
 مخرجی که بازده است نسبت کردیم دو غلت شد و هبوط
 و اگر بنا بر مضروب بماند یا با هر دو مضروب مضروب
 را با کسر خود من محض نماید که بعد از آن محض کسر را با
 هر کسر که بکار باید داشت مثالش خود است که یکی و ربع را در
 چهار ضرب کردیم کسر محض کسر یکی و ربع را که یکت در
 چهار ضرب کردیم چهار شد بر هر کسر که هم چهار
 مخرجی که هم است منت کردیم خارج منت کنیم پس
 حاصل ضرب چهار ضرب کردیم ربع کسر مضروب شد
 که هم کسر مضروب را در سه ضرب کردیم سه کسر مضروب
 خود است که سه و غلت را در سه و ربع ضرب کنیم مضروب

مضروب را

را که یکت نرده است در محض مضروب مضروب کنیم پس
 ضرب کردیم و غلت و غلت و غلت شد بر هر کسر که هم
 منت کردیم خارج منت کنیم و غلت است مطلوب است
مسئله یا زده در غلت کسر و این دو غلت
 یکی که کسر در هر دو جانب مضروب و مضروب علیه است
 دوم آنکه کسر در یک جانب مضروب و طرفی غلت را در
 آنست که هر یک از مضروب و مضروب علیه را در محض کسر
 ضرب کنند و حاصل ضرب مضروب را با حاصل ضرب مضروب
 علیه نسبت کنند اگر در حاصل ضرب مضروب مضروب کسر باشد از حاصل
 ضرب مضروب علیه نسبت کنند حاصل نسبت یا خارج منت مطلوب است
 مثالش خود است که شش از ربع را بر دو غلت کنیم مضروب
 را که سه و ربع است در محض او که چهار است ضرب کردیم
 صحیح شد یعنی صورت کسر شش از ربع و مضروب علیه را
 که دو غلت هم در چهار که محض کسر است ضرب کردیم غلت
 شد پس حاصل ضرب مضروب را که سه است حاصل ضرب
 مضروب علیه که غلت است نسبت کردیم سه غلت حاصل شد
 و هو اللف و خواهیم که دو را بر شش از ربع منت کنیم بری
 تقدیر است حاصل ضرب مضروب مضروب شد و سه حاصل ضرب
 مضروب علیه است جهت را بر سه منت کردیم خارج منت
 دو صحیح شد و دو غلت و هو اللف مثال دیگر خواهیم
 که شش و دو و غلت را غلت کنیم بر غلت مضروب در

هم

والا بر حاصل ضرب

اگر

این کتاب از کتابخانه
موزه ملی ایران است

موجب از این بی بسار لا و محال خط موجب هم
از بی بسار اما مضاعف و چون در عمل ضرب رقم هر
فرجه را از مضروب در ارقام ضرب مضروب ضرب
می کردند و حاصل را در مثلث مذکور مبادی و ارقام
ای را به انت از اناطه ضرب بی حساب می نمودند و
که مثلث بر حالات ضرب ارقام در مکرر از یکی
تا چهار و نه و طریقی است که مری یکشنبه و هر یک از دست
طولی و عرضی او را به چهار و نه ضرب می کردند و خطوط
و عرضی هر یک را به چهار و نه ضرب می کردند و خطوط و عرضی
بر مفاصل وصل کنند ضایع که مربع مذکور به هر دو ضلع
حد و مساحت و یک ربع ضعیف می شود و بر فوق و بی حدود
اعداد نویسد از بی تا چهار و نه به یک و حاصل ضرب بیست و
را از اعداد وسط و مابقی اعداد وسطی دیگر
در مربع مثلثی آن دو عدد نویسد بری وجه که اگر حاصل ضرب
کم از نصف باشد رقم از انت کنند و صفی در بی او
و بر مری مربع نویسد و اگر زیاده از نصف باشد در نصف
را یکی مکرر نویسد و آنچه کم از نصف باشد بر بسار او
و بی مربع نویسد و این جدول را استنبی خوانند پس حاصل
ضرب را از بی جدول بر گرفته مری را در مثلث قوما و
مسطوط را در مثلث کمانی ثبت کنند تا تمام حالات ضرب
در یکجا ثبت شود بعد از آن از مثلث کمانی که در بی

جدول

یا

سند خطی است که در کتابخانه
موزه ملی ایران است

بسیار خطی است که در این سند به انت ابتدای که در اعداد و ارقام
کنند بطریق مذکور در حساب هند که از بی اعدادی که در
میان هم دو خط موجب و آنچه بود که زیاده از ده می شد به
را یکی رقم که به اعدادی که در مابقی دو خط موجب فوق
بود جمع میکردند و آنچه کم از ده بود بر بسار آنچه در مثلث
کمانی بود وضع میکردند تا اعداد میان دو خط موجب
را کم از ده از نصف شود و هر وقت را یکی مکرر مبادی
دو خط موجب را که بر بی است جمع میکنند و آنچه از نصف باشد
بر بی آنچه در مثلث کمانی و آنچه است ثبت میکنند مثلاً
خوبی که عدد **اول** را در **دو** **بی** ضرب کنیم جدول بیستم
و ارقام بیرو و وضع کردیم نصف مذکور و در مثلث کمانی
رقم **مافیه** ای را در یکجا ثبت کردیم و اعداد
مابقی دو خط موجب که بر فوق و بی است جمع کردیم نصف
کمانی **بی** بر بی **بی** و مکرر ثبت یکی حاصل را
دو خط موجب دیگر جمع کردیم مبادی دو خط **بی** بر بی **بی**
نویسیم و از برای نصف یکی حاصل جمع مابقی دو خط موجب دیگر
جمع کردیم نگاه و یک **بی** را بر بی **بی** نویسیم و همین مابقی
خطی مری دیگر را جمع کردیم و مبادی و بی **بی** بر بی
بی نویسیم و از برای نصف یکی حاصل جمع مابقی مری
دیگر را جمع کردیم و مبادی و بی **بی** بر بی **بی** نویسیم پس
در مثلث قوما که بر بی **بی** است **بی** مافیه آنرا

خطین

۲	۳	۴
۱	۵	۶
۷	۸	۹
۱۰	۱۱	۱۲
۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸
۱۹	۲۰	۲۱
۲۲	۲۳	۲۴
۲۵	۲۶	۲۷
۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳
۳۴	۳۵	۳۶
۳۷	۳۸	۳۹
۴۰	۴۱	۴۲
۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸
۴۹	۵۰	۵۱
۵۲	۵۳	۵۴
۵۵	۵۶	۵۷
۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳
۶۴	۶۵	۶۶
۶۷	۶۸	۶۹
۷۰	۷۱	۷۲
۷۳	۷۴	۷۵
۷۶	۷۷	۷۸
۷۹	۸۰	۸۱
۸۲	۸۳	۸۴
۸۵	۸۶	۸۷
۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳
۹۴	۹۵	۹۶
۹۷	۹۸	۹۹
۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲
۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵
۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸
۱۰۹	۱۱۰	۱۱۱
۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴
۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷
۱۱۸	۱۱۹	۱۲۰
۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳
۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶
۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹
۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲
۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵
۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸
۱۳۹	۱۴۰	۱۴۱
۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴
۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷
۱۴۸	۱۴۹	۱۵۰
۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳
۱۵۴	۱۵۵	۱۵۶
۱۵۷	۱۵۸	۱۵۹
۱۶۰	۱۶۱	۱۶۲
۱۶۳	۱۶۴	۱۶۵
۱۶۶	۱۶۷	۱۶۸
۱۶۹	۱۷۰	۱۷۱
۱۷۲	۱۷۳	۱۷۴
۱۷۵	۱۷۶	۱۷۷
۱۷۸	۱۷۹	۱۸۰
۱۸۱	۱۸۲	۱۸۳
۱۸۴	۱۸۵	۱۸۶
۱۸۷	۱۸۸	۱۸۹
۱۹۰	۱۹۱	۱۹۲
۱۹۳	۱۹۴	۱۹۵
۱۹۶	۱۹۷	۱۹۸
۱۹۹	۲۰۰	۲۰۱
۲۰۲	۲۰۳	۲۰۴
۲۰۵	۲۰۶	۲۰۷
۲۰۸	۲۰۹	۲۱۰
۲۱۱	۲۱۲	۲۱۳
۲۱۴	۲۱۵	۲۱۶
۲۱۷	۲۱۸	۲۱۹
۲۲۰	۲۲۱	۲۲۲
۲۲۳	۲۲۴	۲۲۵
۲۲۶	۲۲۷	۲۲۸
۲۲۹	۲۳۰	۲۳۱
۲۳۲	۲۳۳	۲۳۴
۲۳۵	۲۳۶	۲۳۷
۲۳۸	۲۳۹	۲۴۰
۲۴۱	۲۴۲	۲۴۳
۲۴۴	۲۴۵	۲۴۶
۲۴۷	۲۴۸	۲۴۹
۲۵۰	۲۵۱	۲۵۲
۲۵۳	۲۵۴	۲۵۵
۲۵۶	۲۵۷	۲۵۸
۲۵۹	۲۶۰	۲۶۱
۲۶۲	۲۶۳	۲۶۴
۲۶۵	۲۶۶	۲۶۷
۲۶۸	۲۶۹	۲۷۰
۲۷۱	۲۷۲	۲۷۳
۲۷۴	۲۷۵	۲۷۶
۲۷۷	۲۷۸	۲۷۹
۲۸۰	۲۸۱	۲۸۲
۲۸۳	۲۸۴	۲۸۵
۲۸۶	۲۸۷	۲۸۸
۲۸۹	۲۹۰	۲۹۱
۲۹۲	۲۹۳	۲۹۴
۲۹۵	۲۹۶	۲۹۷
۲۹۸	۲۹۹	۳۰۰
۳۰۱	۳۰۲	۳۰۳
۳۰۴	۳۰۵	۳۰۶
۳۰۷	۳۰۸	۳۰۹
۳۱۰	۳۱۱	۳۱۲
۳۱۳	۳۱۴	۳۱۵
۳۱۶	۳۱۷	۳۱۸
۳۱۹	۳۲۰	۳۲۱
۳۲۲	۳۲۳	۳۲۴
۳۲۵	۳۲۶	۳۲۷
۳۲۸	۳۲۹	۳۳۰
۳۳۱	۳۳۲	۳۳۳
۳۳۴	۳۳۵	۳۳۶
۳۳۷	۳۳۸	۳۳۹
۳۴۰		

三

	ح	ع	ف	ك
	ر	و	لا	مد
		ب		
		و		
		ط		
		ج	ب	
		د		
		ي		
		ل		
		ا		
		س		
		هـ		
		ز		
		ح		
		ط		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		
		ك		
		م		
		ن		
		ي		
		أ		
		إ		
		ع		
		غ		
		ف		
		ق		

و از ارقام با ۲ مضروب
 مانند این **۱۱۱** را نیز هر
 یک نقل کردیم بعد از خط فرضی
 و دیگر یک خط طوطی کردیم
 و با دیگر عددی مضروب
 ضرب کردیم **۱۱۱** یا **۱۱۱** یا
 نیز **۱۱۱** یا هر دو را بر یک
 ضرب نوشتیم و **۱۱۱** **۱۱۱**
 ضرب کردیم **۱۱۱** حاصل شد
 این را در **۱۱۱** **۱۱۱** وضع

[illegible]

و از معصوم ای ارجام
 باغ خانه **الدو** و کار
 خواهم بکیار و بکیران
 اخرا از کاتب معنی
 معل کنم و عمل نمایان
 و محسن هر چند که خواهم
باب
 در حد و عمل حد و نیر
 بطریق اهل بحر مثل
 جبر و اهل ^{میدان} آباد
 اهل ^{میدان} رقص غلات
 ابتدا بمرسته امانند

و بتوسط یک کمر مرتبه علامات دیگر پیدا و نصب
گردد و همان مرتبه درجه را مقیاس علیی باشد و خطی
یک کمر مرتبه را از هر دو جانب درجه بیع جانب
مرفوعات و جانب اجرا درجه علامات نصب کنند
و اصل افتتاح علی از علامت اسپر کنند و اصل
نجوم از علامت امنی بی اگر عدد طلب کنند که
مفروب او را در نفس خود سازند در یک علامت
از عدد مجذور بعضان توان گویند از آنکه در یک
او از آنکه در امنی است بعضان توان کرد بر بعد
که در مرتبه امن او چیزی باشد و چون همی عدد
یا بیشتر از آن بر فوق علامات امنی و در یک او نیز
بجانب ثبت کنند و مفروب او را در بعضی
از آنکه در یک علامات امنی است بعضان کنند و
باید اگر باشد بعد از خط امنی در یک منفوق
نویسند و بعد از آن رقم فوق را بر رقم محاسبه
یک مرتبه بجانب سایر عمل کنند بعد از آنکه خط
بر بالا رقم محاسبه شده باشد منفرجه همان
اگر عددی طلب کنند که چون او را در نفس
و در منفوق ضرب کنند همان خط از آنکه در

از تخم زنی غرابه نوینود و در
لذخ صبر و صبر و از ناد

مستقیم خواندند و گفتند و اگر رواج را بدو جانب کنیم
 خارج و تحت ثواب باشد و در علم حدیث عدد معسوم را قسماً
 خارج و تحت سطحی محاسبه و در جانب صعود اگر چه معسوم
 فوق مرتبه معسوم علیه باشد و نمی تواند محاسبه شود و جانب
 نزول اگر مرتبه معسوم یک مرتبه معسوم علیه باشد پس خارج
 تحت مرتبه و در جانب مسا باشد و خارج تحت و فان بر طرف
 مرتبه ثواب و در اواز مرتبه معسوم مرتبه باشد که در محاذات معسوم
 علیه حدیث که معسوم و معسوم علیه را در جدول تحت نویسد
 مثلاً اگر چه در حدیث را بر دوازده دفعه جوابی که تحت کسم معسوم
 علیه چون بعد و بیشتر نیست و در جدول محاذات و دفعه تحت
 ثوابی که در حدیث یک مرتبه فرو تر از دست جوابی که در حدیث
 نایب و در محاذات معسوم علیه راجع شود پس در این صورت
 معسوم نایب نباشد و دفعه اگر چه بر ظاهر دفعه است اما مرتبه
 چند در حدیث نیست که شمع که علامت اعمی بر مرتبه و در مرتبه
 آن رقم سیم نصف عدد آن مرتبه است این که در تحت آن علامت
 واقع است و در جانب همان مرتبه از درجه سیم عدد سیم در
 مرتبه باشد و در راجع مسا و در ثواب و در جانب
 ثواب و چون رقم علامت اعمی معلوم باشد ارقام دیگر علامت
 مات از این مرتبه باشد که بعد از دست نیز می باشد که در جدول

میشوم علم

03

James

به هر چه هست بانه
 در همه دره نایبم قدر
 بی علامتت از من
 قلبه بگو که علامت

که بر علامت این است از جنس ثوان و چه بنور علم
این معلوم بنور ارقام و دیگر علامات از جنس دوم از
جنس ثوان است بنور و رقم علامت سوم از جنس درجه بنور
و درج علامت چهارم از جنس خط و خطها **باب**
جمع و تفریق این افعال مثل میزان اهل هند است علم از
آنکه اهل هند نه طرح میکنند و میان ایجاد و نه نگاه
مثلا برای میزان حرب در عمل ضرب مد کوی از عددی
که برسی جدول است **طرح** کردیم **باب** ماند و از عدد
که بر مای جدول است **طرح** کردیم **باب** ماند **طرح** کرد
حرب کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم
طرح کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم
است و برای میزان خط در عمل محاسبه مد کوی از خارج محاسبه
طرح کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم
بس **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم
شد که باشد است **طرح** کردیم **طرح** کردیم
طرح کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم
کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم
از برای میزان جذر در عمل جذر مد کوی از ارقام جذر
عنه **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم **طرح** کردیم

از حسن روح و روحی
و اگر در علامات این
از حسن بخانه علم روح
علامت دوم از حسن
مرفوع و نه مکرور
علامت

بجانی نام در مقام مستقیم الی اراد الخ غریب کردم طالع شد که طالع

که در آن روزها

سورج و مہر

پرسوزہ

واصل شد معانی این دو عدد و حاصل فیض از اسرارش
 اینک کرده اند. **د** را بر **ح** او ایند و حاصل را که **ک** است
 در بحث فیض و طالع می بخادات **د** و **ح** بوسند
 بعد از آن **د** را بر **ح** او ایند چون نسبت می شود و در **ک**
 شش یکی در دهان کمرند و قوی در **ح** بوسند
 بعد از آن **د** را در دهی با آن یکی که در دهی نگاه داشته
 اند بر **ب** او ایند **ح** بوسند و **ح** را در دهی هر دو بوسند
 و برای **ک** را یک که در دهی نگاه داشته اند بر **ب** او ایند
ک شود و دوازده را که **ب** است از **ح** بوسند
ح با **د** اند بر **ح** است **ح** بوسند و **ح** است
ح بوسند و **ح** است **ح** بوسند و **ح** است
ح است و دوازده **ب** بوسند و **ح** است
 تفری اگر عدد **ب** و **ح** معنی منه از عدد **ب** و **ح** معنی
 کمر باشند اما که در معنی **ح** **ب** است
 دو در **ح** معنی منه او ایند بعد از آن **ب** و **ح** معنی را
 او بوسند و اگر عدد در قیاس معنی **د** و **ح**
 از عدد در قیاس منه بیک یکی از عدد **ب** و **ح** معنی منه
 بکشد و بیکه آن یک **ح** **ب** در **ح** بوسند و قیاس معنی
 منه او ایند بعد از آن در قیاس را از **د** و **ح** معنی

بکیر و دهن کاه و از نه پس
 ز رمان هم

$\frac{7}{8} \times \frac{9}{10}$

[illegible][illegible]
$$\frac{b}{2}$$
[illegible]

عل

مذکورهای آند ما فایده
قیمت بطریق مذکور

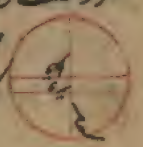
را که درین قسمت باشند هم منوارمان گویند و هر یک را یک
 حد باشد و دیتیامی او محط شود از آن شکل که بندهای
 حد محط خط باشد از آن شکل سطح گویند و اگر خط بی
 متوی محط شود جایگزین دو نقطه و قوس توان کرد که
 خطهای مستقیم از آن نقطه بآن خط کشند به برابر باشند
 آن سطح را دایره گویند و آن خط محط را خط مستقیم
 و محط دار نیز گویند و آن خط را هم که گویند و هر یک
 از آن خطهای مستقیم را نصف خط و هر خط که مستقیم
 که دایره را بدو باره کند و تر هر یک از دو قسم
 محط و قاعده هر یک از آن دو نقطه دایره خوانند
 و هر یک از دو قسم دایره را که در قوس بی محط
 بود نقطه دایره خوانند و هر یک دو قسم محط را قوس
 خوانند و اگر آن خط مستقیم را که در آن خط خوانند
 و خط که مستقیم و تر مستقیم قوس را از آن هم آن
 قوس خوانند و قسم نصف آن قوس گویند و اگر بی
 شکل صورت آنکه قسم آن شود و شکل حادث
 از دو نصف خط و قوس از محط را قطاع خوانند
 و چون دو قوس منتهای از یک دایره
 که هر یک کمتر از نصف آن دایره باشد خطی

محط را قوس

قطعه

شکل

قطاع

کونی

منتهای محط شوند آن سطح را اقلیم خوانند و خط که در
 هر دو قوس است از اقلیم اقل گویند و خط دیگر که از
 مستقیم است و بندهای دو و از دو طرف و تر بآن
 قوس تر شود و از آن اقلیم گویند مای صورت
 و چون دو قوس یک جانب باشد از آن شکل مای
 و اگر بی محط خط شود از آن خط خوانند مای شکل
 و چون یک دایره او را بر آن خط کشند خطی که در آن
 زانو باشد آن خط را دو و مای او گویند و اگر چهار
 خط محط شود از آن دو اقلیم خوانند و اگر زوایای
 بای او باشد قاعده بندهای او را برابر باشند از آن
 خوانند مای مربع و اگر زوایای او قاعده باشد و اقلیم
 برابر باشند از آن مستطیل خوانند مای مستطیل
 و اگر اقلیم برابر باشند و قاعده باشد از آن مربع خوانند
 مای صورت مربع و اگر زوایای قاعده باشد
 و اقلیم برابر باشد از آن مستطیل خوانند مای
 شبیه بعضی خوانند مای صورت و اگر زوایای
 اقلیم را منحرف خوانند و خط و اقلیم مای دور و زوایای
 متقابل از زوایای شکل دیار بعد اقلیم را قطر آن

مستقیم است و بندهای دو و از دو طرف و تر بآن قوس تر شود و از آن اقلیم گویند مای صورت

محط

را قاعده گویند و دو ضلع

مربع

روایا

2

۱۵۱

44

سایه

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

ما این که کسوف و خسوف از آن است
مرجع و اهد مفروض از کسوف است
و کسوف و خسوف از آن است

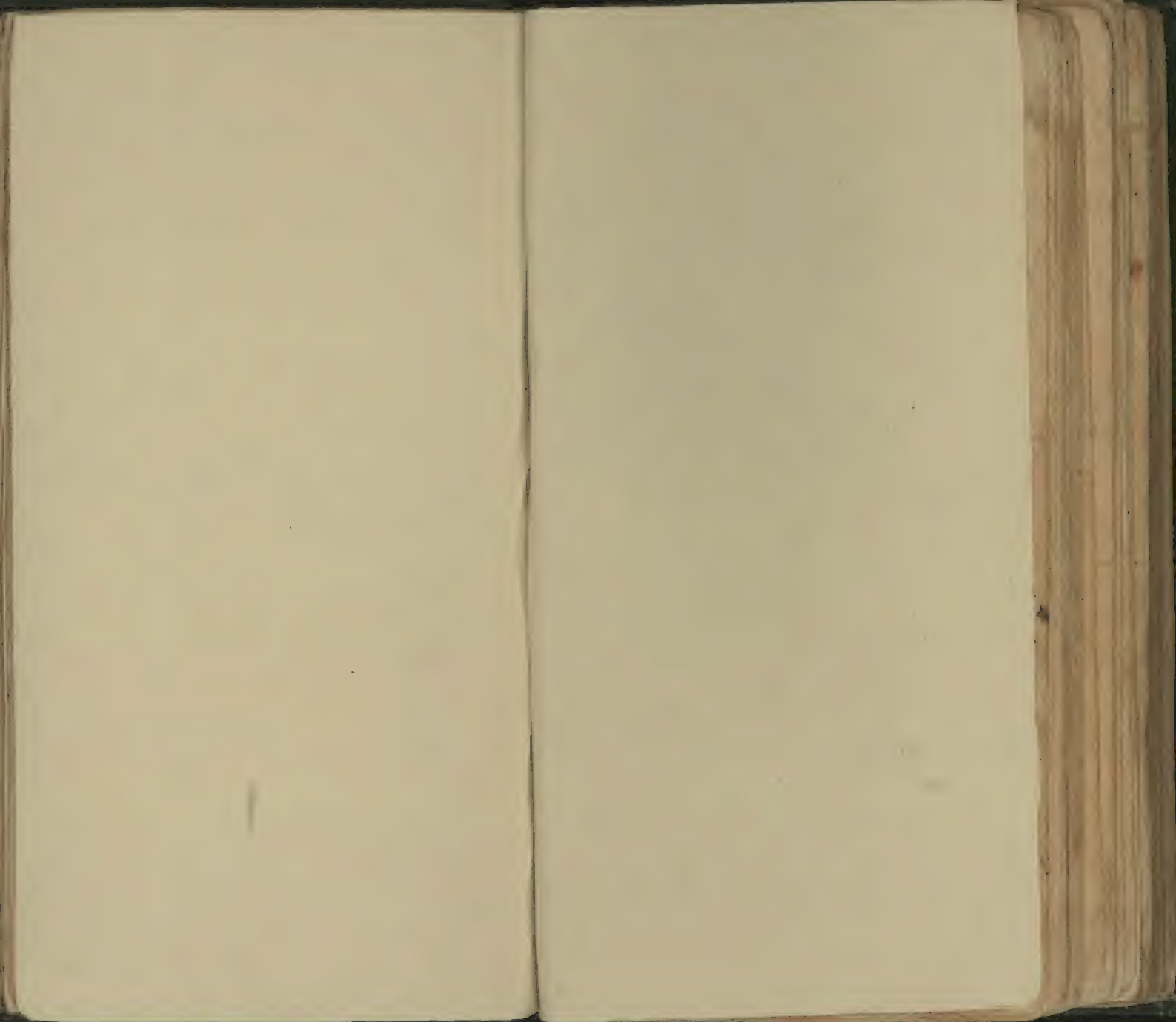
و ترقا عده نه

قطع در

[illegible]

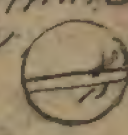
حاجت روم و عرب ۵۰ لاه ۳۰۰ مایه روم و قزوین ۳۱ ۳۲ ۳۳ مایه عرب
و قزوین ۳۲ ۳۳ مایه فارسی و مکی ۳۲ ۳۳ مایه عرب و جلای
۳۴ ۳۵ مایه بولانی ۳۶ مایه حاجت تاریخ بزرگ و قزوین ۳۷ ۳۸ ۳۹
تاریخ بزرگ و قزوین ۴۰ مایه قفقاز و مایه تاریخ بزرگ
و جلای ۴۱ مایه تاریخ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰
مختلاف زجارت

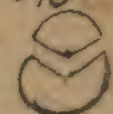
بسم الله الرحمن الرحيم
بعد حمد و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطیبین
کتابت فیست شریف و نافع که محتوی است با وجه عالم
در تعلیم و کتابت و دیوانه و وزیر و علما و دانشوران
و معارف است و بنایان آیین نماز و عبادت و احکام و عبادت
نقل است که در ایام حاضر که را که میسند و زاری و احکام
ی نو و غیر از وساحت کسوف و اجسام سوال میگرداند اگر چه
با جواب بکفایت معین تر میگردانند اصناف گفتند
چند از این مسائل بر دندان از هر مساحت شکل در ایام
و مساحت و خطوط ناقص و مساحت و مساحت و مساحت
چند از این جواب با جواب شنیدم اما خبر از آثار
میسند و زاری است اجلاس نمود و ظاهر و ظاهر و ظاهر
اهل عالم بعد تفقه و کشته و اهل روزگار و عیان
غریب است از تحصیل علوم و مآفته اند و یکی که کشته شد
و کسی که این علم را با الفاظ متعلقه غریب توانا از آن است اخذ
و استنباط نموده که است تمام در نصیحت و دیگر تر است
بلفظ فارسی و غیره نام کسی توانا از او بهره و زور و
مستفید شود و آن مساحت است بر سر باب
باب اول در بیان اشیا که قابل شایسته است
باب دوم در بیان کیفیت مساحت سطوح
باب سیم در بیان مساحت اجسام و ابعاد
گردانید بخدمت خداوند متعال و سوره که میفرست

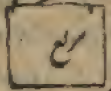
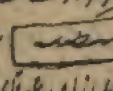
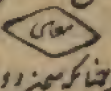
محد و علی الاطلاق خداوند باسحق المشرقی الاقطار
الافاق ذی المصطفی المفاخر المهر من المقدم و الماخیر
المصطفی بصفه الحکم و العلیم المهدی بتایید البصیر
و هو اصف الکما صاب المصل و النیب العالی خیر انظار
الدعای و الدین بر کمال صانها است و تب طاعنه غم منک
باب اول در بیان اشیا که قابل شایسته است
حاصل است نقطه امر است که خبر نشود خطا امر است که اورا
طول است که از هر شئی منتهی نقطه شود و سطح آن است که ارا
هم طول است و هم عرض و اگر منتهی شود منتهی خط شود و هم
که اورا هم طول است و هم عرض و هم منتهی و نه منتهی سطح است
و حد و نهایت اشیا که کوبه و فصل مشترک میان دو خط
نقطه است و میان دو سطح خط و میان دو جسم سطح و خط
مستقیم است که چون او را میازم بر یکدیگر انداخته و نقطه
کوبیده است پس از او ترکی نشود بلکه همه او بدین نقطه مستور
گردد و غیر از خط نیست بلکه که واقع شود بر بعضی که اگر آنها را
از آن خط انداخته نهایت مساحت نشود آنها را مستور از آن
سطح مستور آن است که هیچ قطعه ظاهر و نه و از هر جهت
مستقیم و غیره و سطح مستور بر بعضی واقع شود که اگر
از آن خط انداخته نهایت مساحت نشود از آن کوبیده و از آن
سطح مستور آن است که هیچ قطعه ظاهر و نه و از هر جهت
مستقیم و غیره و سطح مستور بر بعضی واقع شود که اگر
از آن خط انداخته نهایت مساحت نشود از آن کوبیده و از آن

مشتراک

اگر دو زاویه در صفا و کبر مثل هم باشند هر یک را قائمه گویند
 و هر دو را قائمانه مکنند **مثلاً** اگر دو زاویه در صفا و کبر
 ضلع بر ضلع و کینه و کبر را ضلع مکنند
 و هر خط بر خط واقع شده و یکی که خط را قطع کند
 اخراج کنند با خط قائم احاطه زاویه قائمه کنند آن خط بر آن
 سطح عمود باشد **مثلاً** سطح بر خط واقع شود چنانکه هر دو
 عمود که از نقطه واحد از نقاط فصل کنند که اخراج کنند
 میان ایشان زاویه قائمه حاصل شود پس آن دو سطح
 متقاطع بر قائم باشند **مثلاً** اگر دو زاویه قائمه یا زاویه
 احاطه کنند هر خط مستقیم بر احاطه سطح کند هر که در آن نقطه
 این خط نقطه توفیق آن که در هر خط خارج از آن نقطه باشد
 خط مستقیم و هر سطح را زاویه گویند و آن خط را خط قائم
 و هر یک از آن خطوط نصف قطر و آن خط را که از یک جانب
 محیط بجانب دیگر گذرد چنانکه هر دو برین نقطه سقوط دایره
 و آن نقطه را مرکز دایره و این خط نصف دایره **مثلاً** دایره
 را بدو قسمت کنند و او را مرکز هر یک از دو قسم دایره
 گویند مکنند **مثلاً**
 بعضی خط **مثلاً** دایره حاصل شود او را
 قطاع دایره گویند آنکه مثل هر زاویه
 قطاع اصغر و آنکه مثل هر زاویه بزرگ
 قطاع اعظم گویند مکنند و شکل هر زاویه و هر دو قسم مختلف

فصل پنجم

 فصل ششم

هر سطح بر خط واحد در جهت واحد حاصل شود و اگر شکل هر خط
 گویند مکنند **مثلاً** و شکل هر خط از هر خط مستقیم حاصل
 شود و او را شیب گویند و هر یک از آن خطوط را ضلع گویند
 مکنند **مثلاً** و اوگاه حاصل اند از هر خط مستقیم و هر
 او را سطح و اگر احاطه کنند و گاه دو خط بقدر هم بر او را
 مت و هر سطح گویند و گاه دو خط بقدر هم نباشد او را
 مختلف الاضلاع گویند و اگر یک زاویه در دو قائم است او را
 قائم الزاویه گویند و اگر اعظم از قائم است او را ضلع الزاویه
 گویند و اگر کم تر است او را احاطه الزاویه گویند **مثلاً** که او را
 چهار زاویه احاطه کرده و هر چهار زاویه در هر یک از
 او را مت و گویند مکنند **مثلاً**
 احاطه کرده **مثلاً** چنانکه مثل
 بر چهار قائم و در مت و برین سطح هر دو خط متقابل
 او را متقابل گویند مکنند **مثلاً**
 متقابل است بر چهار ضلع مت و هر چهار زاویه هم قائم او را
 معین گویند مکنند **مثلاً**
 احاطه کرده چنانکه معین دو ضلع متقابل در دو برابر
 و متقابل بر زاویه قائمند او را متعین گویند مکنند
 پس هر شکل از این اقسام غیر از این اشکال مذکوره باشد
 و هر یک از این اشکال بر دو زاویه قائم گذرد
 او را قطع گویند **مثلاً** و هر یک از این اشکال محسبه

چنانکه باو سطح مستوی احاطه کرده باشد و در اصل سخن او
 نقطه باشد که هیچ خطی خارج از این نقطه باین سطح را بر سر
 او نگذرد و آن نقطه را مرکز آن نقطه گویند و آن خط را نصف است
 او قطار این دو خطی که از جانب او میآید یکدیگر را جدا می کند
 بر نقطه مذکور واقع شود و از آن نقطه که گویند و همچنین
 سطح مستوی را قطع کرده باشد پس اگر یکدیگر را از آن دایره که
 از او واقع شده و محیط دایره نصف کرده باشد و آن نقطه که بر سطح
 مستوی نقطه کرده باشد چنانکه هیچ خطی خارج از او محیط
 قاعده بر این سطح آن نقطه را قطب قاعده و نقطه آن
 محیط نیز گویند و هر سطحی که از قطب قاعده که گویند از آن
 حاصل شود و او را دایره گویند جسم که او را دو دایره متوازی
 و سطح مستوی که در میان دو دایره احاطه کند او را اسطوانه
 گویند و باید که هر سطحی که بر سطح مستوی و اصل همان
 دو محیط دایره برآورد و در میان هر نقطه سطح را قطع کند
 و خطی که از مرکز دایره میگذرد و او را هم اسطوانه
 گویند پس اگر هم بر قاعده عمود است او قائمه باشد و الا نه
 و همچنین او را دایره و سطح مستوی که از محیط دایره مرتفع شده
 باشد متعاقب نقطه احاطه کند او را مخروط گویند و همچنان
 و باید که هر سطحی که بر سطح مستوی و اصل همان
 پس نقطه و محیط قاعده دو دایره و در میان هر نقطه سطح را قطع کند
 و همچنین مخروط را بر سطح موازی قاعده او قطع کند اگر چه در جانب

قاعده باقی ماند او را مخروط ناقص گویند و هر سطحی که بر سطح
 اسطوانه دو دایره دهند آنجا حاصل آید او را جسم بیضی گویند و همچنین
 دو خط دو نقطه که در یک اقل نصف باشند یکدیگر
 متعاقب شوند آنجا حاصل آید او را جسم بیضی گویند و هر قاعده
 اسطوانه یا مخروطی که مستقیم باشد باشد آن اسطوانه
 و مخروط را مضطرب گویند و هر سطحی که بر سطح مستوی و اصل همان
 مسواک را مضطرب احاطه کند او را مخروط ناقص گویند و هر سطحی که
 شش بر سطح احاطه کند او را سطح گویند و هر سطحی که بر سطح
 بقاعده آید بر وجهی که بر قاعده عمود است او را ارتفاع سطح
 گویند و همچنین از اسکان آنجا که مساحت متساوی است که هر یک
 شده و آنجا که **در مساحت سطحی** که
 آنجا قاطع شود است تمام است خط و سطح و جسم و مکان
 که خط باین جایند واحد است فرضی از جسمی و مثل از آن و
 آنجا سطح باین جایند از جسمی سطح مثل مربع و آنجا جسم
 باین جایند از جسمی مثل مکعب مساحت مساحت مثلث
 چنان است که اگر قائم الزامه است یکی از دو ضلع محیط
 است بقایم در نصف دیگر ضلع استند آنجا حاصل آید
 آید مساحت خواهد بود اگر این سطح از دو ضلع باشد و همچنین
 که بر او عمل کنند یکی را از این مساحت باید بود و بشنید
 و یا هر روبرو و قیاس کرد و دیگر از مساحت هر دو است محیط
 و یا هر یک از آن است یک از دو ضلع هر یک را از مساحت او بداند
 و یا هر یک از آن مساحت بود پس از این امر صحت هر یک است

و مثلث اگر نفع از او بد است از او بدی متفرج و بطور در بر قاعده
 او افراجه باید کرد و او را در نصف قاعده ضرب باید کرد تا آنچه
 از او زاویه از او بایک خواسته علم در بر قاعده افراجه باید کرد
 و نصف عمود را در قاعده ضرب باید کرد تا آنچه حاصل شد است
 و مساحت مستطیل حاصل از ضرب طول او حاصل را در عرض او
 و مساحت معبر حاصل را از ضرب طول او در عرض او در ضرب دیگر
 و مساحت شش منفرجه و مخوف چنان است که هر یک را از مثلث
 می باید ساخت و مجموع را مساحت کرد آنچه از مجموع حاصل آمد
 مطلوب است و مساحت اشکال کثیر الاضلاع چنانست که
 که او را مثلثات قسمت باید کرد آنچه در اطراف او در وسط
 حاصل آمد مساحت باید کرد مساحت مجموع مقدار است مثلاً محسن
 منفرجه می شود به مثلث دو در اطراف و یکی در وسط
 مساحت مجموع مساحت محسن است و مساحت هر دایره
 حاصل است از ضرب نصف قطر او در نصف محیط و می باید دانست
 که محیط دایره مقدار آنست که اگر است پس باید که عدد
 ذراع قطر دایره در دو کسب ضرب نمایند و مساحت قطر دایره
 حاصل است از ضرب نصف قطر دایره در نصف قوس
 قطعه و مساحت نصف دایره حاصل است از ضرب نصف
 قطر در ربع محیط یا بعکس و مساحت قطعه که در دایره منفرجه
 چنانست که هر دایره او بد کند و اگر بد کند از او بدی متفرج
 افراجه کند و از یک آن پس این دو خط خطی با یکدیگر

افراجه کند شک نیست که منفرجه حاصل خواهد شد حاصل بقیه
 افراجه یا اگر پس قطعه را با مساحت باید کرد و مثلث را بر مساحت
 باید کرد پس دو قطعه عظم مساحت مثلث را بر مساحت
 قطعه باید افزود و در صورت مساحت مثلث را استفاط باید
 که در پس عجم در هر یک را با افزود و منفرجه است مثلاً در قطعه
 مثلث را بر مساحت باید افزود و از قطعه
 از او استفاط باید کرد و مجموع در اول با افزود و مساحت
 هر یک است و اگر زاویه قطعه دایره بر محیط باشد مثل قطعه
 قاعده است که در او حاصل کند و قطعه
 را مساحت کند و مساحت را بر مساحت کند
 مساحت مجموع محض مثلث مجموع مساحت قطعه است و مساحت
 شکل اینست چنانست که او را فقط اطول او بد و قسم کند
 شک نیست که هر یک از قسمتها از نصف دایره خواهد بود
 پس هر یک از قسمتها را مساحت کنند مساحت مجموع قطعات
 و مساحت کل دایره چنان است که هر یک از قطعه عظم
 منفرجه را مساحت کنند و مساحت قطعه منفرجه را از قطعه عظم
 استفاط نمایند آنچه باقی ماند مساحت دایره است و مساحت
 مخروط قاعده چنانست که خط مستقیم را اصل را میان آن را
 مخروط و محیط قاعده در نصف محیط قاعده ضرب کنند آنچه
 حاصل شد مساحت است و مساحت مخروط حاصل چنان است که
 نصف هر یک را دو خط که در جانب میل است و تقابل میل

مساحت

نایلی

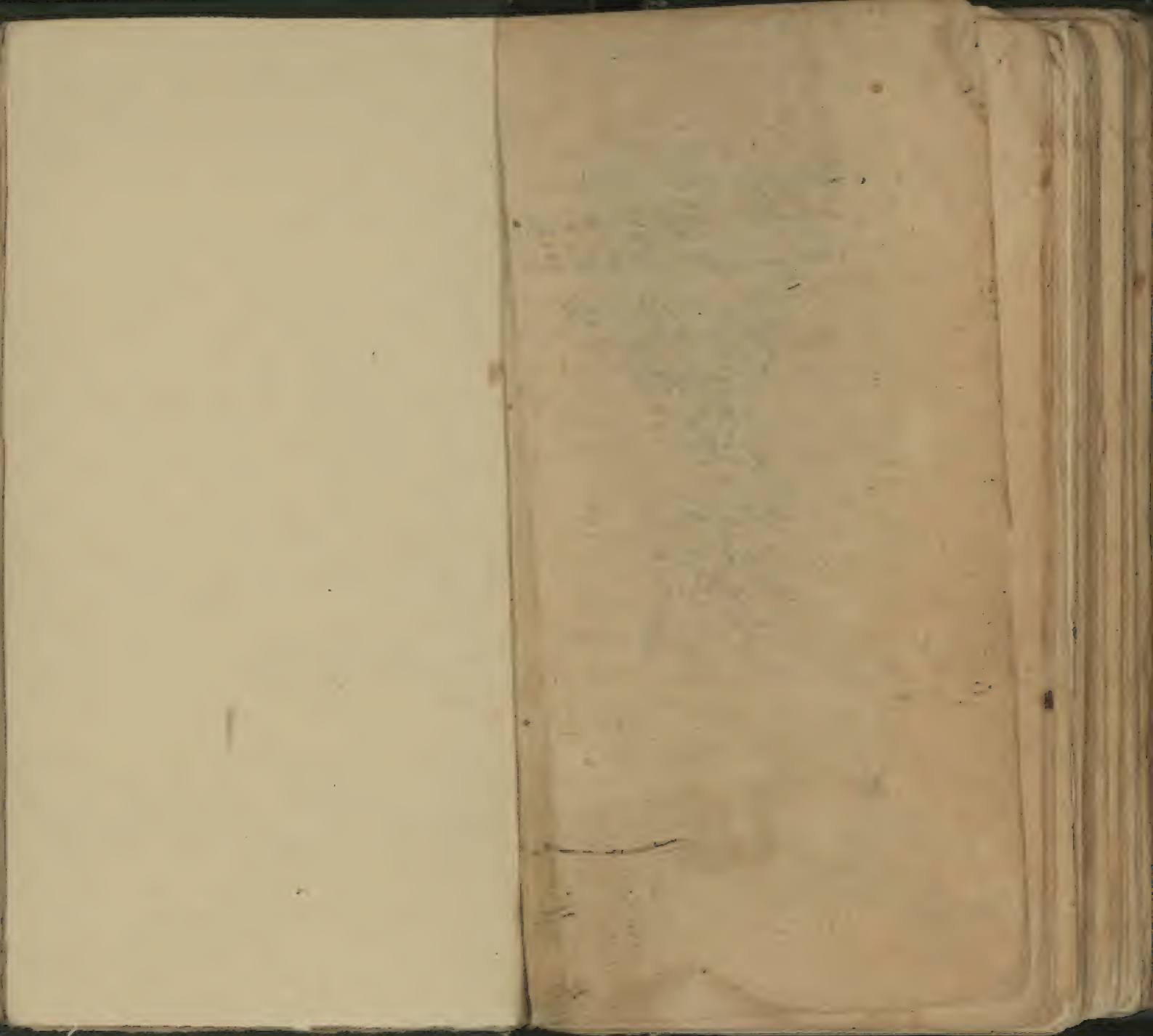
در نصف قاعده ضرب نمایند آنکه حاصل آن نصف است و مساحت
 محوطه ناقصه چنانست که خط واصل را در یک ربع میان
 محیط دایره و سطح در نصف مجموع محیط دایره ضرب نمایند
 آنکه حاصل آن ربع مساحت است و مساحت محوطه چنانست
 که مثلث را که بر مساحت کنند مساحت مجموع آن و حاصل شود
 نایب چنانست که خط واصل را میان محیط دایره و محیط خط
 از دایره ضرب نمایند حاصل خط است و مساحت خط از نایب
 چنانست که نصف مجموع دو خط را که کل در جانب سطح است
 در جانب مقابل او در محیط خط از دایره ضرب نمایند آنکه حاصل
 آن ربع مساحت است و مساحت آن ربع مساحت چنانست
 مجموع ذال را با اضلاع را که محیط است با مساحت کنند
 مجموع مساحت آن ربع مساحت است و مساحت سطح را که
 چنانست که قطر او را در دایره عظیمه که واقع است بر وجه
 نمایند حاصل سطح است و مساحت خط سطح را که چنانست
 که قطر که را در جانب میل که واقع است بر سطح ضرب
 نمایند حاصل ربع مساحت است و مساحت قطعه که چنانست که
 قطر که را در نقطه عظیمه که دایره که نصف آن نقطه است
 ضرب نمایند و حاصل را اعتبار کنند اما اوقه یعنی خط را
 پس نصف خط را که چنانست که قوس او را در سطح
 او ضرب نمایند حاصل را اعتبار کنند و مساحت چنانست
 او چنانست که قوس او را در سطح او ضرب نمایند حاصل

ضرب سطح است و مساحت او را در وجه چنانست که نصف
 قوس او را در سطح او ضرب نمایند و مساحت سطح را که
 مثلث آن است و مساحت خط سطح را که چنانست که هر یک
 از قطعه او را که اقل است از نصف که مساحت کنند
 مجموع مساحت او است و مساحت سطح سطح را که چنانست
 که بر سطح او دایره که رسم نمایند از مرکز آن که خط محیط
 دایره که رسم کنند چنانکه میل سطح از جانب غیر کند و هر یک از این دو خط
 را در نصف محیط ضرب نمایند حاصل ربع مساحت است **باب**
سوم در بیان مساحت اجسام جسم که احاطه کرده باشد
 با وسطه متوازی الاضلاع پس مساحت چنانست
 که طول او را در عرض او ضرب نمایند پس از آن
 حاصل ضرب را بر ارتفاع او افزایند مثل جسم
 متوازی الاضلاع چنانکه طول او متوازی باشد
 و عرض او متوازی باشد چنانکه طول او در عرض
 او ضرب نمودیم یا نه ده حاصل شد بعد از آن
 یا نه ده را در ارتفاع او که چهار است ضرب نمودیم
 شدت ملک است که هر یک از اضلاع
 او یک از آن است و مساحت متوازی نصف
 مساحت جسم است که متوازی نصف او است
 و مساحت آن که حاصل است از ضرب نصف
 قطر در شش بسط او و مساحت قطعه که

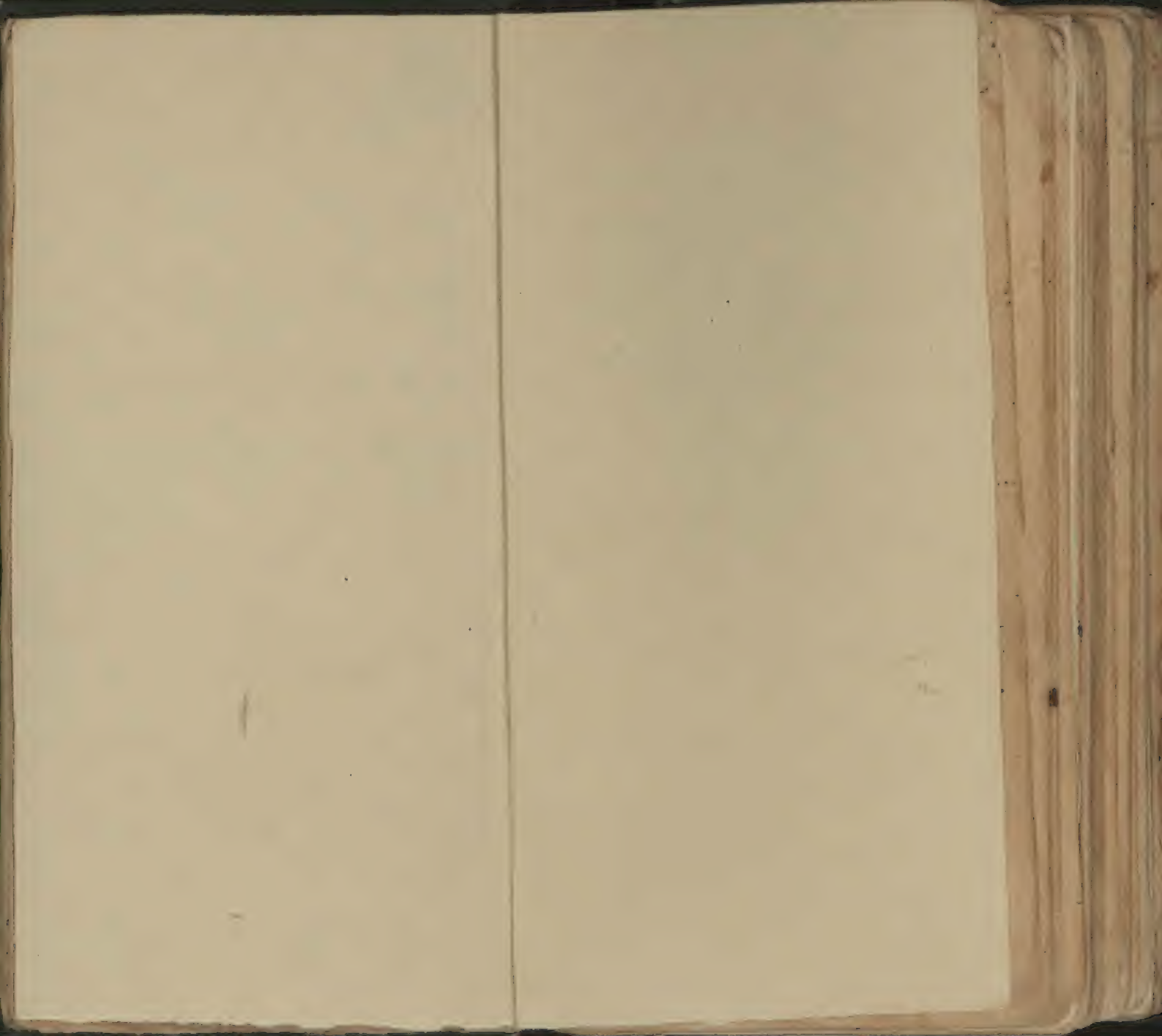

حاصل است از ضرب نصف قطر که در مثل سطح
 بسط و مساحت نصف که نصف مساحت که
 است و مساحت مخروط و مساحت مخروط مستدیر
 و مضلع و قائم و مایل چنان است که از مساحت قاعده
 او حاصل آید در مثل ارتفاع او ضرب نمایند و حاصل
 را اعتبار کنند و مساحت مخروط ناقص چنان است
 که قطر قاعده او را در ارتفاع او ضرب نمایند و حاصل
 را بر تفاوت میان قطر قاعده و قطر دایره علیت
 کنند آنچه خارج قسمت شد ارتفاع مخروط
 نام است پس فصل را میان مخروط نام و ارتفاع
 مخروط ناقص بگیرد و آن ارتفاع مخروط اصغر است
 و مثلث این فصل را در مساحت دایره علیت
 ضرب نمایند و مساحت مخروط نام اعظم نمایند
 ناقص است و مساحت مخروط ناقص است و مساحت
 است و از قائم و مایل و مستدیر و مضلع
 چنان است که مساحت او را در ارتفاع او
 ضرب نمایند حاصل ضرب مطلب است و
 مساحت حاصل است از ضرب وجه او در
 طول او و مساحت مجسمه طریقی و غیره است
 آنچه از مساحت ذکر شد اجزاء است
 و اگر جسم محفوف باشد باید که او را مساحت

فرض کنند و مساحت کنند و بعد از آن هر دو را
 او را مساحت کنند و مساحت هر دو را از مساحت
 مجموع آنها نهند آنچه باقی ماند مساحت مجسمه محفوف
 است آنچه در خط المانع و الصلوة و السلاطین
 محذوف المانع و آن العنق و غیره نام شده است
 این را در شریف در تمام آنچه در
 شهر رجب المربع است
 جنب الامم حضرت
 نعمت نامه مر
 سید که
 علیه الصعید المملک
 عفوان زب الغفور الهادی
 خدام صاحب الکتاب
 سرکار محترم

[illegible]

مجلس
مباحثه

Handwritten text in Arabic script, likely a signature or date, located at the bottom of the page.

میان شرق و مغرب است بر میان آسمان بود و جزو اقطاب هم
بنویسند و آن موضع بود از فلک که اقطاب و ماه و ابر
و غیره قرار دارند و جزو استیلا بنویسند و آن بود عرض
اقطاب و در وقت که ایامه مقابل کند و شب و صبح ماه
حالات قمر بنویسند و آن بیونوعی بعضی در جدول
و در کائنات بنویسند بعد از اعزازات بر صفی است چپ
و بعضی در فائزهای غایب از جدول از اجابت بنویسند
بطول و حالات قمر که کرده ماه بود بار اسس و
مذنب که در کدام روز یا شب افتد و بجز سرعت و
رسیدن ماه بود در هر وقت درجه و طول و اول
درجه و طول اقطاب یعنی بطریق قمر که بعد از این سن
و ماه که گشتن کسم و حال طریقه قمر که کسم و بعضی
و در آنکس که هم سازند و آن وقت بود که در ماه است
اوقات پس از اجماع بر و از درجه و آنکه و عجاست
ماه یکید و آنکه و آن یکید و آن که کسم که کوب
خمس که کسم و آنکه کسم است و دوری و حمل
و چهار سال نام کسم و در هر دو سال طلوع و غروب
و در آنکس که در آنست و طاعات و حالات و کسم
و در آنکس که کسم است و قمر به ط قمر کسم
و در آنکس که کسم است و کسم است و کسم است
از ماه و آن که کسم است و کسم است

خانه آن بود که در آن خالی بهر سو بود آن ناظر نشد
 و صلاح حال کلب آن بود که آن را قوت ذات بود
 و آن چنان بود که در خانه یا در شرف یا در منتهی یاد
 حدیاد و وجه خود نشاند یا در آن رج که رو به او بود
 یا در سطحی ضامن بهشت یا مستقیم آتیه بهشت نیز آید در
 سیر و یا قوتی عظمی بود و آن چنان بود که در قوت یاد چیز
 یا در او تا دایم الی الی و تا دایم ناظر بطالع را در رج و خانه
 که موافق طبع شد و یا بسود بود و آن آن چنان بود که محتاج
 مسود و بکار نظر ماسا طواف و حال حدیادین متعاقب و یا بهر
 و یا بهر مباد و مضیق رج و اضراق و بودن در رج
 و در خانه از ایل و ساطع و مازجت منتهی و امتثال
 آن و مسود قوی در هر منزل آید و ضعیف از هر یک که در و حسن
 قوی از هر یک که در و ضعیف در هر یک آید و یا بهر که کارها
 منقلب از هر رج و منقلب و یا بهر را از هر رج و یا بهر
 کنند و از حال هر یک که مناسب آن کار بود مثلا خانه
 نو نشین و بریدن قمر در رج غیر ثابت متصل بهر
 که کوچک ریت است کوفرا در رج غیر ثابت و غلک اگر
 سفر بر حاکمی بود یا آنچه اگر در دریا بود متصل بهر
 و منصرف از مسود و نهی که خانه سوخت و منتهی که
 خانه معقد است هر دو مسود و غلک را در رج که بهر
 مردم بود و آن بر چهار هوای بود تا سوخته و منتهی
 از اول قوس مختص به طار و اختراع محمد و بهر گوایه

ادام

شدن را قمر در خانه فرج یا منتهی و قفس را در رجی به
 آتشی یا هوای نیک حال و در قفس در دست و منقلب بهر
 که قمر در جزای خود و بنایان را باید که قمر ضامن
 بود در شمال در رج ثابت یا خود جدی و زحل در شمال و خانه
 چهارم نیک حال بهر و آن حال سطر را باید که در شرف
 بود یا در خانه افتاب ناظر بهر و ستر و کفایت را در رج
 منقلب و تجارت را در هر یک که منقلب شود
 یا عطار و بهر و ستر را در رج منقلب
 را در رج منقلب از سعد و اما در ستر
 متصل سعد و بری قفس و یا
 در رج منقلب برین قدر ضامن
 کدوم و طالع اعلیٰ الطوب
 غف از ستر و یا بهر
 حاد در رج الف
 علم در رج الف
 زنی الی الی
 ستر الی الی
 کمر الی الی
 عود الی الی
 کمر الی الی
 عود الی الی
 ۱۲

بدانکه شرف آفتاب در نوزده درجه حمل است و شرف ماه در سیوم
درجه ثور و شرف زحل در بیست و یکم درجه میزان و شرف مشتری
در پانزدهم درجه سرطان و شرف مریخ در بیست و هشتم درجه جدی
و شرف زهره در بیست و هفتم درجه حوت بود و شرف عطارد در
پانزدهم درجه سنبل بود و شرف اس در سیوم درجه جوزا بود
و شرف زنب در سیوم درجه قوس بود و

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠	٢١	٢٢	٢٣	٢٤	٢٥	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠	٣١	٣٢	٣٣	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠	٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠	٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠	٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠	٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠	٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠	٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠
١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠	٢١	٢٢	٢٣	٢٤	٢٥	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠	٣١	٣٢	٣٣	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠	٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠	٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠	٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠	٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠	٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠	٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠	٢١	٢٢	٢٣	٢٤	٢٥	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠	٣١	٣٢	٣٣	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠	٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠	٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠	٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠	٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠	٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠	٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠
١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠	١١	١٢	١٣	١٤	١٥	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠	٢١	٢٢	٢٣	٢٤	٢٥	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠	٣١	٣٢	٣٣	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠	٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠	٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠	٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠	٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠	٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠	٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

١٠٠٠

١
 ٢
 ٣
 ٤
 ٥
 ٦
 ٧
 ٨
 ٩
 ١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠
 ٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠
 ٥١
 ٥٢
 ٥٣
 ٥٤
 ٥٥
 ٥٦
 ٥٧
 ٥٨
 ٥٩
 ٦٠
 ٦١
 ٦٢
 ٦٣
 ٦٤
 ٦٥
 ٦٦
 ٦٧
 ٦٨
 ٦٩
 ٧٠
 ٧١
 ٧٢
 ٧٣
 ٧٤
 ٧٥
 ٧٦
 ٧٧
 ٧٨
 ٧٩
 ٨٠
 ٨١
 ٨٢
 ٨٣
 ٨٤
 ٨٥
 ٨٦
 ٨٧
 ٨٨
 ٨٩
 ٩٠
 ٩١
 ٩٢
 ٩٣
 ٩٤
 ٩٥
 ٩٦
 ٩٧
 ٩٨
 ٩٩
 ١٠٠

A circular library stamp from the National Library of the Islamic Republic of Iran. The text inside the stamp reads "کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران" (National Library of the Islamic Republic of Iran) and "تاسیس ۱۳۵۷" (Established 1357).

١ م ع د م م ر ح ط و

الحمد لله
والصلاة والسلام
على رسول الله

نائب مخدوم نوادر مخدوم

لا
لو
له
لله
م
نظ
ع
ر
ب
ج
د
هـ
و
ز
ح
ط
ق
ك
ل

Handwritten text in Persian script, arranged in several lines. The text is written in a cursive style and appears to be a collection of notes or a short treatise. The ink is dark, and the paper shows signs of age and wear.

